46ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 313 Կ. ՊՈԼԻՍ, ԱՊՐԻԼ 24/7 ՄԱՅԻՍ 1902 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՄՈՒՇԱՐԲԷԱ, 24 ՆԻՍԱՆ 1318

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉI-EFKIAR
38, Grand' Rue de la S-Porte, 38
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պոյոճ Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր։

# Մանզումէի Էֆքիար

## ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزتهدر
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ՌԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

| | Տարեկան | Վեցամեայ |
|---|---|---|
| Պոլսոյ համար | 80 ղրշ. | 50 ղրշ. |
| Գաւառներու համար | 108 » | 60 » |
| Արտասահմանի համար | 25 ֆր. | 13 ֆ. |

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար
մանաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — "ՄԱՆԶՈՒՄԷ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐԵԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

## ՄԵՐ ՀԻՆԳԱՍԲԹԻ ՄԵՆՔ

պիտի ձգտինք մեր ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ, գերազանցապէս յուզիչ, արամադիր և հոգեբանական, որուն յատկութիւններուն վրայ արդէն խօսեցանք ասկից առաջ։ Միայն սա ուզենանք այսօր թէ, մեր ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

### ՆԱԽԱՆՁՈՏ ԿԻՆԸ

մին է այն գեղջիկ և աչքառու գործերէն՝ որոնք հեղինակի մը փառքը կը կազմեն, իրենց գրական գործունէութեան ամբողջ շրջանին մէջ, գործ մը, որուն ոչ մէկ անցքը, ոչ մէկ դէմքը, ոչ մէկ դրուագը կը արձնի յիշողութեան խորերէն, և գրեթէ միշտ, պզտիկ, աննշան դէպքերու բերմամբ, կը վերյիշուի այն եղելութիւնը, իր բոլոր մարկութեան և ուրոյնութեան մէջ. հեղմըն ալ պատկելով ընթերցողներուն երակներուն մէջ այն տենդը ու սարսուռը, որ ժամանակին կրած էին, այդ հոգեբանական և ճշմարտայայտ էջերէն։

Եւ այս տեսակ բոլոր արհաւրոյ, տխուր, ցաւագին, վայրի, մեղմ, ալեկոծ, սարսռագոյա և վերջապէս մարդկային սրտին և հոգիին ատակ այն բիւրազան և յարածուփ արտայայտութիւնները ո՞ր կիրքը աւելի լաւ և փայլուն կերպով կը կառկառէ, քան

### ՆԱԽԱՆՁԸ

և ո՞վ, աւելի վայրագօրէն ենթակայէ, ո՞վ աւելի կ'ուրբրէն գերի՝ է այդ մեծ «կիրք»ին քան ԿԻՆԸ, որ իր յուզումները հրէշութեան կը տանի. խուլ, բուռն և անչրջահայեաց ատելութեան մը խորը կ'ընկղմի՝ սիրոյ, հարստութեան, պերճանքի և թշնամանքի պայքարէն հալածուած։

Ուրեմն կարդացէ՛ք մեր բոլորովին նոր թերթօնը՝

# ՆԱԽԱՆՁՈՏ ԿԻՆԸ

ականատես ըլլալու համար վերյիշեալ բոլոր իրերուն, ընդելուզուած՝ հակադրու մէկ հետաքրքիր, չահեկան «էնդրիկ»ներով, որուն հեղինակը

### ՀԱՆՐԻ ՄՕՆԷ

ճարտար և արագ գրիչ մը, այնքան գեղեցիկ կերպով գծած է իր այս գործին մէջ. ՆԱԽԱՆՁԻՆ և ԿՆՈՋ բնութեան այլեւայլ յուզումներն ու գործուած առամները։ Այս գիրքը, իր փառքը չինած և համբաւը անգամ մը եւս տարածած է Ֆրանսայի ժողովրդային բոլոր խաւերուն մէջ, ուր արդէն սկսած էր ուշադրութիւն գրաւել՝ իր նախորդ բաւական մը գործերովը։

Մեր ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆը կրկին և կրկին չահեկան է, որովհետեւ հեղինակը, զոր այսօր հայերէնի կը վերածենք, նոր մըն է մեր միջավայրին համար, և վէպին հիւսուածքը, նիւթը, պատկերը, ամէ՛ն բան, տարբեր է հայ ընթերցողներուն մինչեւ հիմայ հրատարակուած թերթոններուն ձեւէն, վիճակէն։

Ուրեմն սպասեցէք մինչեւ

### Վ Ա Ղ Ը,

ՎԱՂԸ, երբ պիտի սկսինք մեր այս բազմակողմանի և ծայրայեղօրէն հետաքրքիր թերթօնը՝

# ՆԱԽԱՆՁՈՏ ԿԻՆԸ

## ԴՐԱՍԴՆԵՐԸ

Օ՜հ, դրբսդնե՛րը, դրբսդնե՛րը... ահա բառ մը, որ այս միջոցիս, ամէնուն բերանն է, և հաւասարաբար կը զբաղեցնէ՝ դիւանագէտը, տնտեսագէտը և իմաստասէրը։ Եւրոպական թերթերուն սիւնակները ծածկուած են դրբսդներով, քանի որ նախնական արտադրութիւնները և ճարտարապետութեան բոլոր ճիւղերը կ'ունենան կամ ունենալու վրայ են իրենց դրբսդները, այո՛, դրբսդները... և «թան»՝ այս անգամ խնդրոյն իմաստասիրական կողմը կ'ուսումնասիրէ։ Մեր ընթերցողները օր օրի հետեւեցան անուշա Ամերիկացւոց պղպատի, թուղթի, պղնձի, երկաթի, միսի, չաքարի դրբսդներուն կազմակերպութեան և ամէնէն վերջն ալ նաւարկութեան Ատլանտեան դրբսդին ընթացքին՝ որ առ այժմ կը միացնէ երեք ամերիկեան, երեք անգլիական և երկու գերմանական շոգենաւային մեծ ընկերութիւնները՝ գրեթէ Ամերիկացւոց եղեւմտեան հանրապետութեան տակ։

Դրբսդ և պնդէթ բառերը երկուքն ալ առեւտրական խոյր ընկերութեան իմաստը ունին, բայց կարծես առաջինը աւելի սոսկում և կամ հիացում կ'ազդէ մեր դաստրութեան։ Եւ երեւակայեցէք թէ այդ սոսկումն ու հիացումը, այդ հսկայ ընկերութիւններուն հոգեխօսական և ընկերային դերը կը պարզեն լիովին։ «Ընկերային» ըսելով կ'ըմբռնենք այն հակազդեցութիւնը, որ դրբսդ մը կը պատճառէ արտադրողներու և արուեստաւորներու բաղդատաբար խոնարհ դասակարգին մէջ։

Արդարեւ, երբ գիւղի մը կամ քաղաքի մը մէջ, միեւնոյն նիւթը արտադրող կամ ծախողները և կա՛մ միեւնոյն ապրանքը պատրաստող կամ շինողները փոքր թիւ մը կը կազմեն, տարակոյս չկայ թէ, գոհ պիտի մնան իրենց առեւտուրէն, առանց մրցման պէտքը այնքան զգալու։ Այս պարագային, հանրութիւնը և կամ աղքատ դասակարգը կը տուժէ, և կը սոխրուի խոնարհիլ իրեն առաջարկուած գնոյն առջեւ։ Բայց քանի այդ թիւը բարձրանայ, մրցումը անխուսափելի կ'ըլլայ, և այս անգամ հանրութիւնն է որ կը շահի, քանի որ, արտադրողները և կամ ծախողները պիտի ստիպուին իրենց նիւթը կամ ապրանքը աւելի ածան ծախելու։

Ու այսպէս, մրցման առաջին քայլին մէջ, աղքատ արտադրիչը և կամ վաճառականը կը մնանկանայ, և կամ հարուստին գործակատարը կ'ըլլայ, որ տեսակ մը մնանկանալ ըսել է, քանի որ իրեն չարը՝ մրցելու կարողութիւն ունեցողին առտիճան մը քա՛հաճոյքէն կախում կ'ունենայ։ Այս բաղդատութիւնը միշտ միշտով՝ և ենթադրելով որ այդ մրցողները՝ օրինակի համար, կօշկակարներ եղած և մէկ օրուբինը առ նուազն 30 դահեկանի ծախելու ստիպուած ըլլան, երեւակայենք որ միլիոներ և կամ միլիարներ ունեցող դրամատէրերու խումբ մը վրայ հանելով՝ երկրին բոլոր մարթի, կաշիի հրապարակը գրաւէ, և իրեն յատուկ գործարաններուն մէջ վերոյիշեալ օրուբինը 20ի ծախելու պայմանաւ միեւնոյն տոկունութեամբ և թերեւս աւելի նրբութեամբ պատրաստէ օրուբիններ, և միլիոնաւոր կօշիկներով ողողէ բոլոր հրապարակը։

Այն պահուն սոսկում կը տիրէ անշուշտ պարզ արհեստաւորներուն և ապա ասոնց դէմ մրցողներուն սրտին մէջ։ Եւ կարծես, տեսակ մը բնական կանոնի հետեւելով՝ այս վերջինները կրնան նոր երուն գործակատարը ըլլալ։ Ըսել է որ, առեւտուրի կամ վաճառականութեան արդի շրջանին մէջ՝ արհեստը, արուեստը, անգամ մը յայտնի ըլլալէ և ստեղծուելէ վերջ, այլեւս կը դադրին անմիջական պայմանը կազմելէ և բնական կամ նախնական միեւնոյն տեսակէն բոլոր նիւթերուն մէկէն՝ դուռն շաղուելեան ջրհէս գրաւումը (այսինքն դրբսդի կազմութիւնը)՝ դերազոյն դերը կը կատարէ։ Դրբսդը, ջախջախելէ վերջ զինքը նախորդող արուեստաւորներու դասակարգը և անոնց սոսկում ազդելէ եռք, ազատ է իր ապրանքները աւելի ածան և կամ սուղ ծախելու։ Հանրութեան շահը նկատի առնելով, առաջին պայմանը անհրաժեշտ է, քանի որ դրամագլուխը խիստ առատ է, այդ պարագային, ժողովրդեան բոլոր դասակարգերը — բացի նախկին արուեստաւոր և կամ արհեստաւորները — հիացումէ զատ տարբեր զգացում չպիտի կրեն։ Բայց երբ դրբսդի կազմակերպութիւնը ուղղող նպատակը վաչխառութիւնն է, տարակոյս չկայ թէ՝ սոսկումը կ'ընդհանրանայ, և այն ատեն, այդ կարգի ընկերութիւններ՝ պարզապէս վտանգ կը սպառնան թէ՝ քաղաքակրթութեան և թէ՝ մարդկութեան։

Այս կրկնակի դերին նկատումը, լաւական է ի վեր հանելու խնդրոյն հոգեխօսական կողմը. և իմաստասէրը քաշուած իր սենեակին խորը, աչքերը յառած դէպի հորիզոնը, և միտքը թաթխուած յաւիտենականութեան ըզգացումին մէջ, պիտի հրճուի տեսնելով որ, եթէ մարդիկ ընկերային ստեղծուած են, ապրելու պայմաններն ալ ընկերային են կարծես, այսինքն, արբմամբիր կեդրոնանալու և ամփոփուելու։

Իսկ խնդրոյն տնտեսական դերին այցելելով, սա երեւի կարենանք ապացուցանել թէ՝ եթէ դրբսդներու գոյութիւնը որ թեթեւս, Արիստոտէլի, Ֆրանթի և Լէպլիցի մտքէն իսկ չանցաւ, մարդկութեան պատմութեանը 30րդ. դարուն ընկերային գլխաւոր երեւոյթներէն մին է, անգամ մը եւս կը հաստատէ դրամին ջախջախիչ դերը, և այս պարագային՝ Միացեալ Նահանգաց ձեռնարկներուն Եւրոպոյ համար բերած վրոպէին շատ աւելի չափազանցուցիչ և անմիջական վտանգ մը ըլլալու հաւանութիւնը։

Ա. Տ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

## ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՄԸ

### ԳԱՇՏՕՆՂԱՆԸ

ԻՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻՆ

Գ. Հոս անգամ մը եւս հերքելով հանդերձ՝ Գ. յօդուածագրին ծայրայեղ յոռետեսութիւնն և պարաւադետ տեսութիւններն ամուսնացեալ եկեղեցականութեան նկատմամբ, վերջի ժամանակներու մէջ նշմարուած և խիստ քընդատութեանց ենթարկուած սոյն դասակարգի ղեղծումներուն և անհանոյ արարքներուն մեծագոյն պատճառը մեզ կը վերագրեմք ընդհանրապէս ընկալեալ ծխական դրութեան՝ որ ներկայ մեր բարքերու և ժամանակի պահանջմանց անյարմար և հետեւաբար նըւասաստացուցիչ է յոյժ։ Պոյն ծխական դրութիւն, հարկ չկայ մի առ մի թուելու, ունի իւր մէջ շատ մը անպատեհութիւններ և ստորնացուցիչ պարագաներ, որ գծուռ շահախնդրութեանց և եպերելի ստորնութեանց նշաւակ կը կացուցանէ զքահանայն։ Եւ սակայն հակառակ ժամանակ առ ժամանակ ոմանց քահանայից դիտողութեանց և դժգոհանաց ձայներուն, տակաւին կայ ու կը մնայ այդ աննախանձելի դրութիւն, որուն պատճառն ըստ մեզ չէ այլ ինչ եթէ ոչ՝ այն՝ զի ժողովուրդն թէեւ քահանայական դասակարգին աղտոտման և բարձրացման կը փափաքի, այլ գործնականօրէն այդ բաղձացեալ նպատակն իրագործելուն համար իր կողմէ լինելիք նիւթական և բարոյական զոհողութեանց մէջ թերացած է և կը թերանայ տակաւին։ Համառօտ ասել, մեր ժողովուրդն սոյն հնացած և անգործածելի լինելու դատապարտուած դրութիւնն վերացնելու կամք և յօժարութիւն ցոյց չէ տուած մինչեւ յայսօր, որ աղագաւ և քահանայութիւնն իւր բարոյական և հոգեւոր բարձրութեան վրայ կենալու անկարելիութեան մատնուած՝ հետզհետէ ստիպուած է իջնել այսօրուան օրս տեսնուած աննախանձելի վիճակին։

Շատ անգամներ լրագրաց մէջ կարդացած եմք՝ եկեղեցիները չրջագայեցուցուած և մի զկնի միոյ շարուած պնակներու և գանձանակներու անպատշաճութեանց և ստորնացուցիչ հանգամանաց ղէմ բողոքներ և լսած ենք տրտունջներ և դժգոհութեանց ձայներ, և սակայն անոնք մնացած են դժբաղդաբար ձայնք բարբառոյ յանապատի, պատճառ՝ զի ժողովուրդն չէ ուզած բացարձակապէս հաստատել աղգային տուրքի կամ ամսաթոշակի մի պատուաւոր դրութիւն՝ որով մատակարարուին եկեղեցւոյ, վարժարանի և նաև եկեղեցական պաշտօնէից պէտքերն ու պիտոյքներն։ Դեռ Թուրքիոյ հայ ժողովուրդն՝ նոյն իսկ ի մայրաքաղաքիդ բնակեալ մեր գաղաւական և բարեպաշտ հոգ հայ ազգաբնակութիւնն, նախաձեռնութիւն և յօժարամրտութիւն ցոյց չտուաւ վերցնելու սա ծխական, եկեղեցեաց մէջ ի ժամու և ի տարաժամու պնակաց և գանձանակաց չրջաբերութեան եւայն տգեղ և անյարմար դրութիւններն, որոնք թո՛ղ թէ նոյն իսկ Հայ առաքելական Ս. Եկեղեցւոյն վաղնջական և նեւրագործեալ սովորութիւնքն չեն, այլ եւ ժամանակիս ոգւոյն և անհատին բարձրացման և ազնուացման նպաստող դրութեանց ալ հակառակ են բոլորովին։

Ինչու քահանայն, ըստ մեզ, չուսնենայ իր որոշ ամսաթոշակն, (դրբսդութիւն զոր ռուսահայք մասամբ որդեգրեցին, ինչպէս յայտնի է, առաջին լինելով՝ կարծեմք Պաթումի մէջ) և ինչու տեղի տրուի այլեւս որ նա իւր և ընտանեաց ոգեպահիկն փոքր ի շատէ ապահովելու կամ հայթայթելու համար բռնադատուած լինի ստրկացուցիչ միջոցներու դիմելու, այլով բանիւ, մարդահաճութեան ամենազզուելի և յաւէտ եպերելի ախան՝ յաճախ ընդդէմ իւր կամաց և բնաւորութեան՝ մչակելու ցաւառիթ հարկին տակ գտնուի, հարկ՝ որոյ մասնագէտք նիւթապէս քիչ թէ շատ թէեւ քաջալերուին՝ չողոքորթուիլ սիրողներէ, սակայն աւետարանի պաշտօնէութեան փառապանկ կազմոյ ճշմարտախօսութիւն, մոլութեանց անաչառ յանդիմանութիւն և քաջ ու անձնդիր հովուի և իմաստուն ու անչահախնդիր բժշկի անզուգական բարեմասնութիւնք իրենց հրաժեշտի ողջոյնն տուած կը լինին այնուհետեւ առ յաւէտ։ Այնուհետեւ քահանայական սուրբ կոչման և կարգի սեպուհ պարտականութիւնք բարձի թողի կը լինին, և քահանայութիւնն կ'իջնէ այնուհետեւ միմիայն ծիսակատարութեան ամուլ և անպտուղ պաշտօնին, հոգիներու վերանորոգման ամենաբնութիւրական գործն՝ կը փոխուի կարգ մը արարողութեանց և թուխակարար յեղեղուած աղօթից և երգեցողութեանց բանաձեւերու, որք հոգւոյն՝ վրայ փրկարար ազդեցութիւն ի գործ դնելով՝ մարդն բարոյապէս և հոգեւորապէս նորոգել չեն կրնար երբեք, քանի որ ըստ Աւետարանին՝ «Հոգին է կենդանարար՝ ծարմին ինչ ոչ օգնէ։»

Զենք ուզեր հոս ծանրանալ նաեւ սա՝ կէտին վրայ եւս թէ, մեր ժողովուրդն՝ մանաւանդ ի գաւառս՝ սոյն ծխական և պնակի ու գանձանակի դրութեանց յարատեւութեանց մէջ՝ յարգելով բացառութիւնները՝ մեծաւ մասամբ պարապանց կը գտնուի իւր առ եկեղեցին և առ պաշտօնեայս նորաունեցած պարտականութեանց և պարտուց վճարման մէջ, և այսու դրութեամբ շատեր տարիներով հինգ փարա իսկ չեն վճարեր ոչ իրենց եկեղեցւոյն և ոչ իսկ քահանային. ընդհանրապէս պարտաճանաչ ժողովուրդք են որ կ'օժանդակեն եկեղեցւոյ պայծառութեան և նորա պաշտօնէից փոքր ի շատէ ապրուստին հայթայթման. ուստի այս տեսակէտով ալ մենք կը պնդենք սոյն դրութեանց բարձման վրայ, որով թէ՝ իւրաքանչիւր հայ քրիստոնեայ անհատ իր պարտուց բաժինը անթերի վճարած և թէ քահանայութիւնն՝ անկախ շատ մը նկատումներէ՝ եւս առաւել իր պաշտօնին գիտակ՝ բարոյական բարձրութեան և ազնուացման ընդունակ և ապէր կ'ըլլայ։

Մեր դիտած սոյն գլխաւոր պատճառներէ դուրս՝ կան թէեւ երկրորդական և երրորդական շարժառիթներ ալ՝ որոց բարձմանէն կախումն ունի մեծաւ մասամբ քահանայական դասակարգի բաղձացեալ ազնուացումն և բարձրացումն, սակայն մենք զանց կ'ընենք ատոնց յիշատակութիւնն և մեր սոյն յօդուածն անդր քան զչափն չերկարելու դիտումով՝ կուգանք մէկերկու խօսք եւս ըսելով վերջ տալ մեր դիտողութեանց։

Գ. Յօդուածագիրն շատ լաւ ըրած պիտի լինէր՝ եթէ յականն յանուանէ ի լուր աշխարհի՝ մատնանիշ ընէր այն քահանաներն, զորս խիստ տխուր և աւաղելի գոյներով և մոլութիւններով համակ վարակեալ կը պատկերացնէր իր նոյն յօդուածին մէջ, և հրաւիրէր Կրօն. բարձրագոյն իշխանութեան ուշադրութիւնն այդպիսեաց անլուր և ստգանելի շահատակութեանց սանձ և պատուհաս դնելու, պատուհաս՝ զոր ի կիր արկած է Կրօն. բարձրագոյն իշխանութիւնն մինչեւ իսկ կարգալոյծ առնելով զայդպիսիս ի խրատ և ի

ՆՈՐԱՎԷՊ

## ՕԳԻՕԱՎ ՄԻՒՊՈ

### ԴԷՊԻ ԵՐԶԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

Կինս հրաչալիօրէն սիրուն է, հրաշալիօրէն։ Երբեք այնքան հիանալի աչքեր չեն լուսաւորած գեղեցկութենէ աւելի, գերազանցապէս չքնաղ դէմք մը։ Անսպառելի բարութիւն մը ունի։ Կը սիրեմ զինքը և ինքն ալ զիս կը սիրէս։ այսօր ճիշդ վեց ամիս է որ ամուսնացած ենք. վեց ամիս միայն, և միթէ կարելի է, բաժնուեցանք. այո՛, ասիկայ երեկ որոշուեցաւ արցունքներէ մէջ... ա՜հ, որքան լացինք. սա գաղափարէն թէ՝ այլ եւս զիրար չպիտի տեսնայինք, երկուքս ալ չարչրկողցաւ մը զգացինք. անգութ խղտում մը տեղի ունեցաւ մեր երկու հոգիներուն մէջ. մեզի այնպէս կը թուէր թէ այս բանը անկարելի էր և սակայն եղած էր սա. և այդ բանը ծանր եկաւ ինծի ալ, անոր ալ, ամէնքին համար ալ. ան ի՞նչ պիտի ըլլար առանց ինծի, և ես առանց անոր ա՞ւր պիտի կրնայի երթալ...

Մտածեցէք որ ոչինչ ունիմ, բացարձակապէս ոչի՛նչ, կենկանս նորէն մտնելու համար։ Կի՛ն, ահա՛ իր միակ ոճիրը։ Կին, այսինքն էակ մը մթին, անբմբռնելի, բնութեան մէկ թերիմացութիւնը որմէ բան մը չեմ հասկնար ես. և ինծի համար իր տրառնչները մէկ են։ Ան ինծի կը մտնեայ միայն երիկ մարդ մը ըլլալուս, քնաւ չհասկնալով թէ՝ ես զինքը չեմ ըմբռներ. որովհետեւ իրաւցնէ՝ ալ, չեմ ըմբռնած։ Կնանքի բոլոր դաղտնիքներուն խորամուտ եղած եմ, յաջողապէս խլած եմ իրենց ծածկութիւնը այն էակներէն՝ որոնց հետ ո և եւ է յարաբերութիւն չեմ ունեցած, որոնց լեզուն և սովորոյթը իմիններէս կը տարբերին՝ որքան որ կը տարբերի արտոյտէն՝ թրթուրը։ Ինչ որ կը փնտռէ չունը, ինչ որ կ'ուզէ կատուն, դիտող և բարկասիրտ, ուր որ կ'երթայ զարհուրիչ ագռաւը, գիտեմ։ Բայց կնոջմէն ոչինչ գիտեմ, ոչի՛նչ ոչի՛նչ...։ Անոր խորը մտնելը ինծի համար Աստուծոյ մը հոգին, ծովային հարանուկի մը երազին մէջ մտանելու կը նմանի։

—Ա՜խ, ինչո՞ւ բիւրեղեայ ճակատ մը չունիս, կ'ըսէի կնոջս, պիտի տեսնայի ուղեղիդ զարմանալի յօրինուածքը, մտածումիդ խե՛ւ պաշտօնավարութեան վերահասու պիտի ըլլայի։ Ինծի համար անբացատրելի և կենդանի առեղծուածը չպիտի ըլլայիր այլ եւս, ինչպէս որ ես, և յետոյ, ո՞վ գիտէ, փափկութիւնով, ոսկի չքեղ կէտի մը միջոցով, ինչպէս ժամագործ մը կ'ուղղէ ժամացոյցի մը չարժումը, պիտի կրնայի գուցէ քեզ կանոնաւորել՝ քըմայքներուս համաձայն։

Եւ ան ինծի կը պատասխանէր.

—Ինչո՞ւ, սիրականս, կուրծքդ թափանցիկ չէ՝ պիտի ճանչնայի գուցէ սիրտդ բարախումին համեմատութիւնը և ես զանոնք պիտի ջանայի նոյնացնել իմիններուս հետ։

Բա՛ն մը՝ որ, դաղտղութիւնը կ'ապահովեցնէ. կը բաժնուինք իրարմէ, որովհետեւ կինս բիւրեղէ ճակատ մը չունէր, ինչ որ չպիտի ունենայ ոչ մէկ կին, և որովհետեւ, իմ քովս ալ, կուրծքս անթափանցիկ, մութ միտքերէ չինուած է, նայուածքներու ընդդիմակաց, ինչպէս են մարդկային բոլոր կուրծքերը... ի՞նչ տխուր դիմարութիւն՝ քան կնանքը...։

Եթէ երբեք մեր ամուսնութիւնը եղած ըլլար մին այն պատահածոյ և պատշաճական միացումներէն,—ինչպէս այնքան կը պատահի,— որ կը պնդէ, կ'ամրացնէ մէկ մէկու, երկու անծանօթ հոգիներ, առանց իրարու մէջ համակրութեան, առանց յանկութիւններու, նայութիւնն իւր բարոյական և հոգեւոր բարձրութեան վրայ կենալու անկարելիութեան մատնուած՝ հետզհետէ ստիպուած է իջնել այսօրուան օրս տեսնուած աննախանձելի վիճակին։

Շատ անգամներ լրագրաց մէջ կարդացած եմք՝ եկեղեցիները չրջագայեցուցուած և մի զկնի միոյ շարուած պնակներու և գանձանակներու անպատշաճութեանց և ստորնացուցիչ հանգամանաց դէմ բողոքներ և լսած ենք տրտունջներ և դժգոհութեանց ձայներ, և սակայն անոնք մնացած են դժբաղդաբար ձայնք բարբառոյ յանապատի, պատճառ՝ զի ժողովուրդն չէ ուզած բացարձակապէս հաստատել աղգային տուրքի կամ ամսաթոշակի մի պատուաւոր դրութիւն՝ որով մատակարարուին եկեղեցւոյ, վարժարանի և նաև եկեղեցական պաշտօնէից պէտքերն ու պիտոյքներն։ Դեռ Թուրքիոյ հայ ժողովուրդն՝ նոյն իսկ ի մայրաքաղաքիդ բնակեալ մեր գաղաւական և բարեպաշտ հոգ հայ ազգաբնակութիւնն, նախաձեռնութիւն և յօժարամրտութիւն ցոյց չտուաւ վերցնելու սա ծխական, եկեղեցեաց մէջ ի ժամու և ի տարաժամու պնակաց և գանձանակաց չրջաբերութեան եւայն տգեղ և անյարմար դրութիւններն, որոնք թո՛ղ թէ նոյն իսկ Հայ առաքելական Ս. Եկեղեցւոյն վաղնջական և նեւրագործեալ սովորութիւնքն չեն, այլ եւ ժամանակիս ոգւոյն և անհատին բարձրացման և ազնուացման նպաստող դրութեանց ալ հակառակ են բոլորովին։

Ինչու քահանայն, ըստ մեզ, չուսնենայ իր որոշ ամսաթոշակն, (դրբսդութիւն զոր ռուսահայք մասամբ որդեգրեցին, ինչպէս յայտնի է, առաջին լինելով՝ կարծեմք Պաթումի մէջ) և ինչու տեղի տրուի այլեւս որ նա իւր և ընտանեաց ոգեպահիկն փոքր ի շատէ ապահովելու կամ հայթայթելու համար բռնադատուած լինի ստրկացուցիչ միջոցներու դիմելու, այլով բանիւ, մարդահաճութեան ամենազզուելի և յաւէտ եպերելի ախան՝ յաճախ ընդդէմ իւր կամաց և բնաւորութեան՝ մչակելու ցաւառիթ հարկին տակ գտնուի, հարկ՝ որոյ մասնագէտք նիւթապէս քիչ թէ շատ թէեւ քաջալերուին՝ չողոքորթուիլ սիրողներէ, սակայն աւետարանի պաշտօնէութեան փառապանկ կազմոյ ճշմարտախօսութիւն, մոլութեանց անաչառ յանդիմանութիւն և քաջ ու անձնդիր հովուի և իմաստուն ու անչահախնդիր բժշկի անզուգական բարեմասնութիւնք իրենց հրաժեշտի ողջոյնն տուած կը լինին այնուհետեւ առ յաւէտ։ Այնուհետեւ քահանայական սուրբ կոչման և կարգի սեպուհ պարտականութիւնք բարձի թողի կը լինին, և քահանայութիւնն կ'իջնէ այնուհետեւ միմիայն ծիսակատարութեան ամուլ և անպտուղ պաշտօնին, հոգիներու վերանորոգման ամենաբնութիւրական գործն՝ կը փոխուի կարգ մը արարողութեանց և թուխակարար յեղեղուած աղօթից և երգեցողութեանց բանաձեւերու, որք հոգւոյն՝ վրայ փրկարար ազդեցութիւն ի գործ դնելով՝ մարդն բարոյապէս և հոգեւորապէս նորոգել չեն կրնար երբեք, քանի որ ըստ Աւետարանին՝ «Հոգին է կենդանարար՝ ծարմին ինչ ոչ օգնէ։»

Զենք ուզեր հոս ծանրանալ նաեւ սա՝ կէտին վրայ եւս թէ, մեր ժողովուրդն՝ մանաւանդ ի գաւառս՝ սոյն ծխական և պնակի ու գանձանակի դրութեանց յարատեւութեանց մէջ՝ յարգելով բացառութիւնները՝ մեծաւ մասամբ պարապանց կը գտնուի իւր առ եկեղեցին և առ պաշտօնեայս նորաունեցած պարտականութեանց և պարտուց վճարման մէջ, և այսու դրութեամբ շատեր տարիներով հինգ փարա իսկ չեն վճարեր ոչ իրենց եկեղեցւոյն և ոչ իսկ քահանային. ընդհանրապէս պարտաճանաչ ժողովուրդք են որ կ'օժանդակեն եկեղեցւոյ պայծառութեան և նորա պաշտօնէից փոքր ի շատէ ապրուստին հայթայթման. ուստի այս տեսակէտով ալ մենք կը պնդենք սոյն դրութեանց բարձման վրայ, որով թէ՝ իւրաքանչիւր հայ քրիստոնեայ անհատ իր պարտուց բաժինը անթերի վճարած և թէ քահանայութիւնն՝ անկախ շատ մը նկատումներէ՝ եւս առաւել իր պաշտօնին գիտակ՝ բարոյական բարձրութեան և ազնուացման ընդունակ և ապէր կ'ըլլայ։

Մեր դիտած սոյն գլխաւոր պատճառներէ դուրս՝ կան թէեւ երկրորդական և երրորդական շարժառիթներ ալ՝ որոց բարձմանէն կախումն ունի մեծաւ մասամբ քահանայական դասակարգի բաղձացեալ ազնուացումն և բարձրացումն, սակայն մենք զանց կ'ընենք ատոնց յիշատակութիւնն և մեր սոյն յօդուածն անդր քան զչափն չերկարելու դիտումով՝ կուգանք մէկերկու խօսք եւս ըսելով վերջ տալ մեր դիտողութեանց։

Գ. Յօդուածագիրն շատ լաւ ըրած պիտի լինէր՝ եթէ յականն յանուանէ ի լուր աշխարհի՝ մատնանիշ ընէր այն քահանաներն, զորս խիստ տխուր և աւաղելի գոյներով և մոլութիւններով համակ վարակեալ կը պատկերացնէր իր նոյն յօդուածին մէջ, և հրաւիրէր Կրօն. բարձրագոյն իշխանութեան ուշադրութիւնն այդպիսեաց անլուր և ստգանելի շահատակութեանց սանձ և պատուհաս դնելու, պատուհաս՝ զոր ի կիր արկած է Կրօն. բարձրագոյն իշխանութիւնն մինչեւ իսկ կարգալոյծ առնելով զայդպիսիս ի խրատ և ի

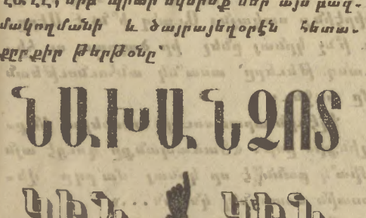


ռուն, մեր մտածումներուն, մեր զգացումներուն հաղորդակցութիւնը աւելի ներքին եղաւ, աւելի խոր, աւելի նմանիկ. քանի որ մեզ կը թուէր թէ, միեւնոյն չունչը մեզ կ'ոգեւորէր՝ երկո՛ւքս ալ. զգայականութիւնին նոյնն էին, նոյնը մեր խանդավառութիւնները։ Նոյն գիրքերը կը սիրէինք, նոյն նըւագները, նոյն աղօթքները, նոյն աղքատները։ Կեանքին, արուեստին, և առաւապանքին մէջ չկար իրողութիւն մը, երազ մը, արցունք մը, չկար բա՛ն մը՝ որ մեզ զուգահեռաբար չյուզէր։ Ասկից զատ ես անոր կը վստահէի։

Ամէն բանէ վերջ, գուցէ բան մը չէր անցած այս ամէնքէն՝ որոնց յիշատակին մէջ կը յօրանամ հիմա։ Այն ատեն զգացի ատոնք այո՛, բայց ո՞վ ըսաւ ինծի թէ իրապէս պիտի մնային... չէ՞ մի որ ատոնք միայն իմ երեւակայութիւնիս մէջ ստեղծեցի. ապաւորութիւններ, զգացումներ կը տեսնայի, որոնք իմս էին և որոնք կը ծփային անոր չուրջը՝ առանց թափանցելու երբեք անոր մէջ։ Զայն կը տեսնէի չուրջը՝ հոգիս մէկ լուսաւոր ատրճգու


մին (projection). ինչո՞ւ զայն այլ եւս ասանկ չտեսայ...։

* * *

Ատենը եկաւ և ամուսնացանք. ասի առանց միսի և միտքի մագնիսակա՜նութեան, չպիտի ողբայի... բայց ա՛չ... զիրար տղայութենէ ի վեր ճանչցած, մէկտեղ խաղցած ենք ան ու ես։ Տակաւին զայն կը մտաբերեմ ընդարձակ մարմանդին մէջտեղը, ո՛չ հեռու աւազանէ մը՝ ուր կարապներ կը ճխայինոմանք ճերմակ ոմանք սեւ, զայն կը տեսնեմ իր կարճ շրջազգեստովը, մերկ սրունքները, քուսայի վարսերը որ, ոսկիէ թանձր ուսնոց մը կը չինէին իրեն. շրջանակ մը ձգած առջեւը, պզտի՛կ, փայտիկին թեթեւ մէկ հարուածով ինծի կը ղրկէր կարմիր ու ճերմակ փեսարգունդ մը, որոնք մերթակի կը կառչէին, ինկած ատեններն, եղրեւանիներու ճօճուն կարկառքին. և մենք մէկզմէկ կը գրկէինք յաճախ։ Ես զայն կը ճանչնայի, ան զիս կը հասկնար. մեր նայուածքներուն, մեր սիրտերուն խորը կը կարդային՝ ընտանեկան գիրքի մը պէս, պատկերներու սա՛մեծ գիրքին պէս, զոր իր մայրը մեզի «կը բացատրէր՝» հիացումներու և ժպիտներու ընդ մէջ։ Ան ատենները ան չինուած էր նոյն միտքէն և նոյն միսէն որմէ ես չինուած էի, միտք մը՝ աւելի՛ նուրբ, միս մը՝ աւելի՛ փափուկ, ահա ամէնքը։ Անոր հետեւած եմ միշտ յուզուած և հմայուած. եաքը մեր երազներուն միմիայն ուրբայ... բայց ա՛չ... զիրար տղայութենէ ի վեր ճանչցած, մէկտեղ խաղցած ենք ան ու ես։ Տակաւին զայն կը մտաբերեմ ընդարձակ մարմանդին մէջտեղը, ո՛չ հեռու աւազանէ մը՝ ուր կարապներ կը ճխայինոմանք ճերմակ ոմանք սեւ, զայն կը տեսնեմ ի

զգուշութիւն այլոց։ Սակայն ցաւ է մեզ ըսել, որ սոյն օրինաւոր և չափաւոր միջոցին դիմելու տեղ՝ քահանայական ամբողջ դասակարգն միեւնոյն չարամանութեամբը աղարտեալ ցոյց տալն և համայն աշխարհի բամբասանաց և մեղադրանաց նշաւակ կացուցանելն՝ բարեխիղճ և ճշմարտապէս կրօնասէր գրչի գործ չէ։ Վասնզի, այնու ոչ միայն ճշմարտութենէ շատ հեռացած կը լինի Պ. Յովսեփեանցի՝ մասնաւորներու վերագրուածն՝ ընդհանուրին սեպհականացնելով, այլ և կրօնի մէջ գայթ ի գայթ ընթացողներու և եկեղեցիէ ու Աւետարանի փրկարար վարդապետութենէն ու քարոզութենէն հեռացող և ուծացողներու եւս առաւել անտարբերութեան և մանաւանդ գայթակղութեան տեղի տրուած է, մինչդեռ աւելի չինիչ և օգտակար կը լինէր իւր գրուածն՝ եթէ բազմակողմանի տեսութիւններով՝ պատճառի և արդեանց հետազօտութեամբ՝ քահանայական դասակարգի մարմնոյն վրայ՝ ըստ իւր կարծեաց խորապէս բացուած վէրքը ցոյց տալէ յետոյ դարմանն ալ մասնաւոր ընէր, բան մը՝ որ դժուար չէր՝ կը կարծենք իւր նման հրապարակագրի պաշտօն ստանձնող և գրչի տէր անձնաւորութեան մը համար, և իր՝ իւր մասին կրօնասէր և եկեղեցւոյ ու նորա փառաց նախանձախնդիր եղողի գաղափարը պիտի տար ամէն ընթերցողի։

Արդ, Տէ՛ր Խմբագիր, խնդրելով որ Ձեր ծանուցեալ արդարամիտութեամբ և անկողմնակալութեամբ բարեհաճիք հիւրընկալել սոյն յօդուածս ձեր պատուական Հայաթերթի թանկագին էջերուն մէջ՝ ի շինութիւն և ի բուժումն բազում գայթակղեալ մտաց և մանաւանդ ի կրօնից և յեկեղեցւոյ ուծացեալ և սարսուցեալ մերազնեայ եղբարց և որդւոց, կանխաւ կը յայտնեմք մեր խորին շնորհակալիքն առ այս և

Կը մնամք Աղօթարար
ՄԵՍՐՈՎԲ ՔԱՀԱՆԱՅ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
(Երզնկացի)

1902 Մարտ 26 Երզնկա

# ԱՐՏԱՔԻՆ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԶՐՈՅՑՆԵՐ.—«Տէյլի Մէյլ» թերթը կը հաւատաչ թէ պօէր պեաներուն և միւս Պօէրներուն միջեւ հաշտութեան մասին կատարուած բանակցութիւնները վատահութիւն կը ներշնչեն բրիտանական կառավարութեան։ Յառաջիկայ մայիսի 15ին, վերոյիշեալ պետերը կրկին պիտի տեսակցին Քիչէնէրի հետ, և հաւանականաբար վերջնական համաձայնութեան մը պիտի յանգին։ Միւս կողմէ «Տէյլի Էքսբրէս» կը յաւելու թէ, 3ի չափ Պօէր զօրախումբերու կարծիքը առնուած է, ինչպէս նաև գերի ինկած Պօէրներուն խորհուրդն ալ։ Ամէնը միաբերան փափաք յայտնած են խաղաղութեան, օր առաջ վերահաստատումը տեսնելու։

Բրէթօրիայէն քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցնէ թէ՝ զօրավար Լուի Պոթա, պատերազմի դաշտին հարաւային արեւմտեան մասին մէջ, Տէլարէյ և Շալչ-Պիւրկէր արեւմտեան, Լիւբա Մէյլէր, արեւելեան մասերուն մէջ, և արտաքին գործոց նախարար Մ. Բայլ հիսիւսային գաւառներուն մէջ կը ջանան համոզել պատերազմիկ Պօէրները թէ ամէն պարագայի մէջ հաշտութիւնը աւելի օգտակար է իրենց համար։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՃԱՐՈՆԻԱ.— Ամանակութենէ ի վեր համաձայնուած էր մեր և մեր ծնողքներուն միջեւ։ Այդ իրիկունը Ռլէռ — Ռլէռ (պայծառ) կը կոչուէր, և կնկան այս անունին մէջ յոռի երգիծանք մը չէ՞ք գտներ։— այդ իրիկունը Ռլէռ ուես կը քալէինք տուներին մօտակայ անտառի մը մէջ։ Իրիկունը կը սկսէր իջնալ. շարժուն տերեւուտքէն անդին, հերձատուած երկինքին մէջ կը տեսնէինք առաջին լուսաւորները բոլորովին տժգոյն։ Լուսաւոր ատուեր մը կը բարձրանար երկրէն, ծառի բուներուն ընդմէջէն, որոնց կեղեւը տեղ տեղ կը փայլէր աղօտաբար։ Նրբակածանին մէջ, ուր կը յառաջանային իրարու վրայ ծռած՝ ծերունի մը երեւցաւ։ Կռնակը ցախի և պտերի ծանր բերան մը տակ ծռուած։ կեցաւ և մեղի նայելով

—Շատո՞նց է որ ուստրակներն ու ատարակիկները քնացած են հին բոյրերու խորը, ճիւղերուն մէջ... ո՞ւր, ուրեմն կ'երթաք դուք ալ ասանկ։

—Դէպի երջանկութիւն։ պատասխանեց կինս, որուն ձեռքը իմ ձիններուս մէջ դողաց փափկօրէն։

—Օ՛, աղէկ. ուրեմն բարի ճանապարհ... բայց, սարեակները մ'արթընցնէք... ծաղրածու թաչունների են անոնք...։

Եւ մէջքի հարուածով մը ցախերու և պտերներու տրցակը իր ուսերուն վրայ ամրացնելով, ճամբան շարունակեց։

Ոտներուն տակ քէքեւումի մը երթն ու վազքը լսել կարծեցի. և լուսինը ծառերուն ետեւէն բարձրացաւ դեղափայլ, վարդագոյն, իր կէսէն խոցուած՝ չագանակենի նորբ ցլիկէ մը։

—Նայէ՛, ըսի կնոջս, լուսինը ինչպէս վարդագոյն է։

Ռլէռ ակնթարթ մը գաղտնօրէն քննեց այս չքեղ ու թափառուն լուսաւորը, որ կը տատանէր երկնային միջոցին մէջ,

—Վարդագո՞յն... վարդագո՞ն ըսիր, լուսինը, խե՛նդ ես, ըսաւ ան, ո՞վ և երբ վարդագոյն լուսին մը տեսած է...

—Նայէ՛, կրկնեցի ես.

Ուսերը թոթուեց և հարցուց,

—Ինչո՞ւ կ'ուզես որ լուսինը վարդագոյն ըլլայ, ինչո՞ւ կ'ըսես թէ վարդագոյն է...

—Բայց հոգի՛ս, որովհետեւ անանկ կը տեսնամ.

Ռէօյթէր կը հաստատէ «Պիրմէնկամ Բօսթ» թերթին այն լուրը թէ՝ ճարտնական կառավարութիւնը որոշած է իր բոլոր մարտանաւերը անգլիական նաւատորմիղին հրամանատարութեանը յանձնել։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ.— Ռուսօ-պարսկական դրամատուները Մէշհէտի մէջ ալ մասնաճիւղ մը հիմնած է, որով երկու երկիրներու առեւտրականներուն յարաբերութիւնները նոր ուժ մը պիտի ստանան։ Յիշեալ դրամատան կեդրոնական վարչութիւնը Թէհրանի մէջ կը գտնուի, թէեւ՝ Դավրէժի և Ռէշդի մէջ ալ մասնաճիւղեր ունի։

ԿՈՄՍ ՊԻԻԼՕՎԻ ՃԱՌԸ.— Տիւսէլտորֆի ցուցահանդէսին բացման արարողութենէն յետոյ՝ տրուած պաշտօնական հացկերոյթին միջոցին՝ կոմս Պիւլով բաւական երկար ճառ մը արտասանեց զոր կը համառօտենք ի ստորեւ.

«Թէ մասնաւորապէս ցուցահանդէսին կազմակերպութենը և թէ ընդհանրապէս երկրագործութեան պաշտպանութենան նկատմամբ կայսեր՝ ի գործ դրած ջանքերը մեծ և անխնայեն։ Հացկերոյթիս ներկայ եղողները աւելի գործի մէջ եփուած անձնաւորութիւններ ըլլալնուն՝ քաջ համոզուած ըլլալու են թէ, երկրին նիւթական վիճակը, ինչպէս իր արտաքին դիրքին մեծութենէն նմանապէս ալ խաղաղութեան պահպանումէն կախում ունի։ Բայց այս խաղաղութիւնը այնպիսի կերպով մը ապահովուելու է որ, մեր շահերը և մեր արժանապատուութիւնը երբէք ոտնակոխ չըլլան, և մեր քաղաքներուն զանազան պէտքերուն գոհացում տրուի։

«Մեր կայսեր ամէնէն մեծ փափաքը և իմ ամէնէն նուիրական պարտականութիւնս այս կրկնակի սկզբունքին գործադրութիւնը յարգելն ու ապահովելն է։»

ՇԱՒԱՐՈՒ ԴՐԸՍԴԸ.— Միացեալ Նահանգաց շաքարի դրսդը՝ մեծ ոգեւորութիւն կը ցուցնէ այս պահուս, այն ատիճան որ, ծերակուտականներէ բաղկացեալ յատուկ յանձնաժողով մը կազմուեր է՝ քննելու այդ ընկերութեան վերագրուած մէկէ աւելի ապօրինի մրցումները։ Դրսդին նախագահը յայտարարեր է ամերիկեան թերթերէն մէնոյն թէ՝ ընկերութիւնը Բուլպի 1902 տարւոյ շաքարի բերքէն 92000 թօնս ծախու առած է, և թէ իրեն յատուկ շաքարի գործարաններուն մէջ շաքարը 35000 թօնս նախնական շաքար կը սպառի։

Մ. ԼՈՒՊԷԻ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ.— Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան մասնաւոր պատուիրակ Մ. Կրէկէյզ անցեալ օր ներկայանալով հանրապետութեան նախագահ Մ. Լուպէի՝ մատուցեր է անոր Ռուսիա ընելիք ճամբորդութեան ծրագիրը։ Մ. Մելլար և Մ. Բօմպարիէօ ներկայ կը գտնուէին յիշեալ խորհրդակցութեան միջոցին։

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԸ ԱՆԳԼԻՈՑ ՄԷՋ.— Լորտերու ժողովին մէջ՝ լորտ Բրսէլ առաջարկեց երկրորդ ընթերցման ենթարկել ամուսնութեան ամուսնալուծման և զաւակներու հարազատութեան վերաբերեալ անգլիական օրինագիծը։ Դատական գործոց նախարարը, որ լորտերու ժողովին նախագահն է միանգամայն։ մերժեց լորտին խնդրանքը, առարկելով թէ, այդ տեսակ օրինագծի մը առաջարկութիւնն իսկ նախատինք մըն է լորտերու ժողովին և արհամարհանք մը լորտերուն։ Թէեւ սովորութիւնը կը պահանջէ որ, ըստ, երկրորդ ընթերցման առաջարկութիւնը յետաձգուի, և ոչ թէ մերժուի բոլորովին, բայց ինք կ'առաջարկէ այս օրինագիծը բոլորովին մերժել։ Ժողովը միաձայնութեամբ ընդունեց նախարարին առաջարկութիւնը և օրինագիրը մերժեց։

ՍԱՀՄԱՆՆԵՐՈՒ ՓՈՓԱԽՈՒՄ.— Հարաւային Ափրիկէի Նադալի անգլիական գաղթավայրին պիտի կցուին Վրիհէտի և Որթրէխդ պօէրական գաւառները, ինչպէս նաեւ Վաքքէրսդրոմի մէկ մասը։ Այս առթիւ Թրանսվալի պարագէն 700,000 սդէրլին Նաթալի բաժին պիտի կցուի։ Այս փոփոխութեան հետեւանօք Նաթալի տարածութիւնը 7,000 քառակուսի մղոնի չափ կ'աւելնայ, և բնակչաց թիւն ալ, 8,000 սպիտակամորթի և 50,000 բնիկի չափ։

ՏԻԿԻՆ ՏԷՎԷԴԻՆ ՄԷԿ ՆԱՄԱԿԸ.— Անգլիոյ պատերազմական նախարար Մ. Պրոտրիք՝ զօրավար Տէվէդի կինէն նամակ մը ստացած է։ Տիկին Տէվէդ՝ անգլիացի սպաներուն իրեն հանդէպ ցոյց տուած խստութեան դէմ բողոքելէն վերջ, հետեւեալը կը գրէ.

«Նաթալի մէջ՝ Բիլթէրմարիձպուրգէն 15 մարտ 1902 թուականաւ Անգլիոյ պատերազմական նախարար Մ. Պրոտրիքի հասցէին այս նամակը գրելու նպատակս ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ, բողոքել բրիտանական կառավարութեան. իմ մասիս բռնած ընթացքին դէմ։ Եւ, Եօհաննէսպուրգի մէջ, իմ տանս մէջ՝ իմ անձնական տնօրինութենս կ'ապրէի։ 1901ի յուլիս 26ին անգլիացի զինուորական պաշտօնեաները գիս իմ տուներս հանելով՝ պատապարան մը տարին և հոն գիս խուցի մը մէջ թխեցին։ Ութը պատասխանաներու համար միմիայն երկու սենեակ յատկացուցին, որոնց միոյն մէջ մի քանի օր առաջ աղիքի տենդէ վարակուող մը մեռած էր։

«Երբ անձրեւ տեղալ սկսի, այլեւս անկարելի կ'ըլլայ նստիլ սենեակին մէջ։ Ամէնէ զատ, ինձ տրուած ուտեստը անբաւական է, ինչպէս անբաւական է կերակուրները տաքցնելու համար տրրուած փայտն ու ածուխը։ Աճառն ալ ճերմակեղէններս լուալու չի բաւեր, ինչպէս մոմն ալ չկրնար լուսաւորել պակած սենեակս։ Աղերսագիր մը ղրկելով լորտ Քիչէնէրի, խնդրեցի որ, Բիլթէրմարիձպուրգի մէջ ուրիշ վայր մը յատկացնէ ինձ բնակելու, բայց մինչ ցարդ ոչ է պատասխան չստացայ։

«Կարծեմ թէ այս վիճակիս բարւոք է չի կրնար ըսուիլ։ Անգլիացիները գըբաւելով ագարակներս և տուներս, կրակի տուին և աւերակներ թողուցին իրենց ետեւէն։ Իմ նախկին սպասաւորներս մինչ իսկ չպիտի ուզէին բնակիլ արդի խուցիս մէջ։»

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԸ.— Զանարտելլի-Ֆիօլդրդի դահլիճը ապահով է երեսփոխական ժողովին մեծամասնութենէն, մանաւանդ որ ձախակողմեան երեսփոխանները ոչ է կարեւոր արգելք չեն յարուցաներ իրեն դէմ։ Սակայն՝ Մերկոյտի ժողովին մէջ կացութիւնը միեւնոյնը չէ, և մէկէ աւելի ծերակալներ չեն ներած Զանարտելլի՝ ժողովրդեան խնայարկ գտնելու համար հանդէպ ցոյց տուած դիրքորոշմանութիւնը։ Այս օրերուս դահլիճին քաղաքական ընդհանուր ուղղութիւնը վիճաբանութիւններու առարկայ եղաւ։ Բարձր ժողովին մէջ, և նախարարութիւնը հարիւ թէ կրցաւ փրկել իրմէ ետքը 76 ձայնի դէմ 81 ձայնի մեծամասնութիւնամբ։ Թող թէ այս վերջի թիւին մէջ երեք նախարարներու քուէն որ բնականաբար դահլիճին ի նպաստ պէտք է ըլլայ, կարեւորութենէ զուրկ կը համարուի։ Նախարարութեան հակառակորդներուն համար՝ երեսփոխական ժողովին հանրավարականները, կը ջանան տարբեր կերպարանք մը տալու քաղաքական ներքին ուղղութեան, և Զանարտելլի ինչպէս ձիւրիդդի ուժ կու տան յիշեալ խմբակին փոխանակ կասեցնելու իրենց զգացումները։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ԴՐԸՍԴԸ.— Ատլանտեան դրսդին նկատմամբ Անգլիոյ երեսփոխական ժողովին մէջ եղած հարցումներուն պատասխանելով՝ առեւտրական գործոց նախարար Մ. Պալֆուր, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է։

«Կառավարութիւնը չորս տարիէ ի վեր կը զբաղի Ամերիկացիներուն նաւային ձեռնարկներովը։ Ամէն բան իմացած է, բայց այդ խնդրոյն վրայ այս միջոցիս վիճաբանութիւն մը ընելը ծանր սխալ մը գործել ըսել է։ Յառաջիկայ երեք տարուան միջոցին ուր ծովային նախարարութեան դրսդին անդամակցող մի քանի շոգենաւային ընկերութիւններու հետ կնքած մասնաւոր պայմանագրերը յարգելի պիտի ըլլան, անուշչտ կառավարութիւնը պիտի խորհի թէ, պէ՞տք է լաւելցնել նաւային ուժերը թէ, նոր կարգադրութիւններ ընել հարկ է։

«Գալով այն հակադրեցութեան զոր դրսդը պիտի կարենայ ունենալ առեւտրական նաւատորմիղեան վրայ, ծրարմարիտը խօսելով՝ այդ հակադրեցութիւնը նոր երեւոյթ մըն է, և զայն լուծելն ալ կարծուածէն շատ աւելի դժուար գործ մը։ Մա մտաբերելու է որ, ատլանտեան ընկերութիւնը՝ թրչնամի կառավարութեան մը կողմանէ մրդուած առեւտրական ձեռնարկ մը չէ, այլ միայն դրամատէրներու կողմէ պատրաստուած ծրագիրներու նոր խառնուրդ մը։

«Անոնք որ կը մտածեն թէ դրսդը անգլիոյ վաճառականութեան համար վտանգ մը կը համարուի, և այդ պարագային անհրաժեշտ կը նկատեն կառավարութեան միջամտութիւնը, պէտք ընդունին նաեւ որ անձնական ձեռնարկներու սկզբունքը ոտնակոխ եղած կ'ըլլայ։ Ուրեմն՝ այս մասին ինչ միջոց որ յարմար դատուի, երկու ուսումնասիրութենէ վերջ միմիայն ի գործ կրնայ դրուիլ։»

ԳՆԴԱՊԵՏ ԿՐԻՄԻՆ ՄԱՏՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔԸ.— Վարչօվիոյ մէջ հրատարակուած «Մրկըն ձայթունկ» թերթին ըսածին նայելով. գերմանական և աւստրիական սահմաններուն վրայ տարածուած բոլոր ռուսական բերդերը հետզհետէ քանդուելով վերստին պիտի շինուին։ Այս պատճառաւ 400 միլիոն ֆրանքի նոր ծախք մը պիտի ըլլայ։ Ահա Կրիմի մատնութեան հետեւանքը։

Մ. ՐՈՒԶՎԷԼԴ ԵՒ ՆԱԻԱՑԻՆ ՈՒԺԸ.— Ամերիկոյի նաւային կացարի մրցանակաբաշխութեան հանդէսին առթիւ, Միացեալ Նահանգաց նախարար Մ. Ռուզվէլդ ճառ մը արտասանելով՝ հրաւիրեց ներկաները մասնակցիլ նաւային ուժը աւելցնելու գործին, և յայտնեց թէ պատերազմի ժամանակ ամէնէն աւելի նաւատորմիղները պիտի վանեն թշնամին։

## ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS
ԱՑՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ
6 Մայիս 1902

| | | | |
|---|---|---|---|
| Ֆրանս. | 3% | (3% Français) | 101 12 |
| Ռէժի | | (Tab. Turcs) | 321 — |
| Գոնսոլիտ. | | (R. Turque D.) | 26 22 |
| Երկաթուղի | | (Lots Turcs) | 113 50 |
| Գանգ. Օթթ. | | (Banque Ott.) | 566 — |
| Թրանսվալ | | (Transvaal) | 159 — |

# ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

«Եավէրը Էքրէմ» տիտղոսը չնորհուեցաւ Յունաստանի սահմանին հրամանատար Միւշիր Էօմէր Նէշէթ բաշայի,

Ուլէյայի առաջին աստիճան տրուեցաւ զինուորական քննիչ բարձրագոյն յանձնաժողովոյ երկրորդ ատենադպիր Եայրը պէյի, Երկրագործական դրամատան ընդհանուր վարչութեան հաշուակալ Նազիֆ պէյի և նոյն վարչութեան առաջին քարտուղար Մահմուտ Նէշատ պէյի,

Ուլէյայի Բ. աստիճան տրուեցաւ Մէրճանի իտատիէի վարժարանին տնօրէն Ալի Բրղա պէյի, և էնկիւրիի կրթական Տեսուչ Խալիլ Ռէմզի էֆէնտիի։

Տուրքերու հաւաքման կանոնագրին առաջին յօդուածին մէջ յիշուած գանձումները յանձնուեցաւ Ռիֆաթ պէյի, որ միեւնոյն ատեն Էտիրնէի և Սելանիկի նահանգներուն ելեւմտական քննիչի, տուրքերու և գանձմանց յանձնաժողովոյ անդամի պաշտօնները կը վարէ։

Սուրիոյ նահանգին տէֆթէրտար անուանուեցաւ՝ Էնկիւրիի նահանգին նախորդ տէֆթէրտար Մուսթաֆա Թէվֆիգ էֆէնտի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Ականակուռ Օսմանիյէ պատուանշանը չնորհուեցաւ Կայսերական մասնաւոր մատենադարանի Բ. գրադարանապետ Հասան Խալիտ պէյի։

Ա. կարգի Մէճիտիյէ՝ Անգլիական հպատակ և երեւելի վաճառական Մ. Ժորժ Պէյքրի, և Բ. կարգի Մէճիտիյէ՝ յիշեալին որդւոյն՝ Պ. Պէյքրի։

Գ. կարգի Մէճիտիյէ՝ Առեւտրական Համիտիյէ վարժարանի տնօրէն Սաֆտ պէյի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

Կայսերական Իրատէ մը կ'արտօնէ Մէջքէի էմիր Բարէր. Ավնիւրրէֆիգ բաշան, ընդունիլ՝ Պարսից Վեհ. Շահին կողմանէ Ն. Բարձրութեան նուիրուած ականակուռ սուր։

Ս. Էկզարքին Յովհաննէսեան.— Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ երկուշաբթի առտու, Սիրքէճիի կայսրանը ուղարկել իր թիկնապահներէն Անմէտ Ալի բաշան՝ դիմաւորելու համար Սոֆիայէն եկած պատգամաւորութիւնը։ Իսկ Մեծ-Եպարքոսին կողմէ նոյն պաշտօնով Ներկայ էր, Բ. Դրան թարգման Հարութիւնն պէյ։

Կէս օրէն վերջն ալ, ժեներալ Նիքօլա էֆ. Նաւապետ Սթուպանօֆ, և ներքին գործոց նախարար Մ. Լուսրսքանօֆ, իշխանական ներկայացուցիչ Մ. Իվան Կէշոֆի ընկերակցութեամբ Կայս. Պալատ ներկայացան, իրենց երախտագիտութիւնը մատուցանելու՝ այս առթիւ չնորհուած Կայս. բարեհաճութիւններուն համար։

Վերոյիշեալները ետքը այցելեցին Մեծ-Եպարքոս Սայիտ բաշայի՝ իրենց չնորհակալիքը մատուցանելու և ապա վերադարձան Էկզարքարան։

— Այս առտու, Ս. Էկզարքը Տէրների Ս. Սթեփան եկեղեցիին մէջ պատարագ մատուց՝ չրջապատուած պուլկար երեք մետրոպոլիտներէ և եկեղեցական բազմաթիւ անդամներէ։ Ներկաներուն մէջ կը գտնուէին այն պատուիրակութիւնները զոր յիշած էինք երէկ։ Մ. Իվան Կէշոֆ, իշխանական ներկայացուցիչը, Էկզարքարանի պաշտօնէութիւնը, պուլկար վարդապետներուն աչակերտները, եւն.

Եկեղեցին դափնեպսակներով զարդարուած էր։

ՌՈՒՍԱՑ Մայր Զարուհիին անուան տօնին առթիւ, երէկ Ռուս. դեսպանատան մատուռին մէջ յատուկ պատարագ և փառաբանութիւն կատարուեցաւ, որուն ներկայ էին դեսպանը և դեսպանատան բոլոր պաշտօնէութիւնը։

Կրօնական արարողութենէն վերջ դեսպան Մ. Զէնովիէվ չնորհաւորութիւններ ընդունեց։

ԱՑՆ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ, որ պաշտօն ունէր Ելեւմտական կարեւոր խնդիրներու ուսումնասիրութիւնը, իր նիստերը վերջացուցած է և տեղեկագիրը մօտ օրէն պիտի մատուցանէ Կայս. Պալատ։

Ցանձնաժողովը կը կազմէին Մեծ. Եպարքոս Վեհ. Սայիտ բաշա (նախագահ) Ելեւմտական Նախարար Բէշատ բաշա, Հանրօգուտ չինութեանց նախարար Զիհնի բաշա, և անուղղակի տուրքերու գանձման տնօրէն Նազիֆ բաշա։

ՓԱՐԱՆԹԻՆԱ.—Յունական կառավարութիւնը 24 ժամուան քարանթինա հաստատած է Եգիպտոսէն վերադարձողներուն համար։

ԺԱՆՏԱՄՏ.— Տէհնէի մէջ մայիս 4ին 2 մահ։

ԶԱՏԻԿԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ անցընող Յոյն ուխտաւորները, իրենց չրնորհակալութիւնը յայտնած են տեղին Միւթէսարրֆին։

ԿԱՑՍ. ՇՆՈՐՀ.— Միտիլլիի հանգուցեալ կուսակալին այրիին՝ Վեհ. Սուլթանը 5000 ղրշ. ի ամսական մը յատկացնել հրամայած է։

ԶԻՎԱՐԱՑԻ (Ափր. Տրիպոլիս) մէջ չինուած զօրանոցին բացումը կատարուեր է։

ՎԵՀ. ԿԱՑՍԵՐ կողմէ՝ Սպանիոյ Ալֆոնս ԺԳ. Թագաւորին պսակման հանդէսին պատուիրակները՝ Կայս. Պալատան քարտուղար Ֆաիզ պէյ և Անձնական թիկնապահ Ապտուլլահ բաշա առջի օր մեկնեցան դէպի Մատրիտ։

ԹՈՒՐՔ ԹԵՐԹԵՐԸ գոհութեամբ կ'արտատպեն այն ճառը, զոր Ամերիկայի մէջ խօսած է Իւսկիւտարի Ամերիկեան աղջկանց վարժարանի մէկ ուսուցչուհին, ուր դրուատած է Թուրք կնոջ դիրքը, դատարարութեան աստիճանը և Արեւելքի նահապետական կեանքի իր ապրելու եղանակը։

ԲԵՐԱՑԻ նախադատ ատենը վաղը Անթոնիա անուն մանկաբարձուհի մը պիտի դատէ, որ ծնողաբեր կնոջ մը մահուան պատճառ եղած էր։

ԲԱՄՊԱԿԻ գինը 6 բունտի անկում մը ար կրեց։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Անցեալ տարուան ներածումի և արտածումի գումարը 30,975,000 եգիպտական ոսկի եղած է։ Ներածութիւն 15,245,000։ Արտածութիւն 15,730,000 ե. Ո.

Այս արդիւնքը 1900ի հետ բաղդատելով 1,133,000 եգիպտ. ոսկի յաւելում մը կը ցուցնէ ներածութեան և 1,036,000 լիրայի անկում մը՝ արտածութեան արժէքին վրայ։

ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ բժշկական վարժարանի դեղագործական ճիւղին այս տարուան չրջանաւարտներէն 10 հոգի, Միւազիմութեան ատիճանով օսմ. զօրաբանակներու կեդր. հիւանդանոցները ղրկուեցան։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՑԻՆ ընդհ. տնօրէն Մ. Հ. Լանկ և իր կինը երէկ իրիկուն Պոլիս կըսպասուէին Լոնտոնէն։

Ուրացումներուս տաքութեան մէջ՝ ժխտելու յանգեցայ ո՛չ միայն վարդագոյնը լուսինին, այլ նոյն իսկ լուսինի՛ն ալ գոյութիւնը։

Անդորրած և գոհ, Ռլէռ կը կռնչէր,

—Կը տեսնես, սիրելիս... կը տեսնես ... և յետոյ կ'աղաչեմ որ երբեք ինձի չըսես թէ լուսինը վարդագոյն է, կը հակնա՞ս, երբե՛ք...։

* *

Այդ իրիկունն իսկ, — մեր ամուսնութեան իրիկունը — հասկցայ թէ, քաոս մը փորուած էր իմ և կնոջս միջեւ. գուցէ ան չատոնց գոյութիւն ունէր, սակայն ա՛յսօր փորձուեցայ անոր հաւատալու. և սա՛ սոսկալի էր թէ, զայն առաջին անգամ էր որ կը նշմարէի։ Աւա՛ղ, օրերը, ամիսները որ անցան աւելի՛ եւս չեչտեցին ինձի թէ՝ վիրը տակաւ աւելի՛ կը խորանկնար, կը լայնար մեր մէջ, եւ այս կը յայտնուէր ինձի ո՛չ թէ հրէշային յեղաշրջումներու մերձեցումովը կամ վերանցական սարսափներով, այլ, հազարումէկ մանրադէպերէ չարայարաձգնապեցումով, հազարումէկ մանրադիտական մանրամասնութիւններէ՝ անօրինակ և զգուելի գռեհկութիւններով լեցունկ։ Եւ վիրը որ մեզ կ'անջատէր, վիրն մը չէ՛ր նոյն իսկ, աշխարհն մըն էր, անեղր անվերջ. ո՛չ թէ միջոցի աշխարհ մը, այլ աշխարհ մը մտա՛ծումի, զգացումներու, աշխարհ մը զո՛ւտ մտաւորական, երկու գլուխներու միջեւ՝ յաւերժապէս անմերձենալի։ Այդ օրէն կեանքը մեզի հեմար չարչարանք մը եղաւ։ Թէեւ քով քովի, բայց կը հասկնայինք թէ յաւիտենապէս բաժնուած էինք իրարմէ և մեր մարմինին այս չարունակական և տեսանելի ներկայութիւնը՝ աւելի՛ ցաւագին, զգացակա՛ կ'ընէր մեծութիւնը՝ մեր հոգիի հեռացումին։ Մէկզմէկ կէ սիրէինք սակայն։ Աւա՛ղ ի՞նչ է Սէրը։ և ի՞նչ կրնայ ընել իր ծայրատ ու հիւանդ թեւերը՝ ասա՛նկ անհանութեան մը առջեւ։

Ռլէռին զարտասուելը տեսնելով ինքզինքիս ըսի։ «Տառապանքը գուցէ այն միա՛ւ բաննէ որ կրնայ մա՛րդը վերստին մօտեցնել կնոջն...»

Գուցէ՛... բայց ինչո՞ւ կուլայ ասնիկա։

Թարգմ. ՑԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՑԱԿՈԲԵԱՆ

ՐՈՒՄԵԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Ամբէնքէ Լոնտոնի «Սթանտարտ» լրագրին քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ, Օսմ. կառավարութեան ձեռք առած ազդու միջոցներուն շնորհիւ, Կայս. Ռումելիի ամէն կողմը կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։

ՀԻՆԱՉԻ երկաթուղիին համար Ափր. Տրիպոլէն 12388 զրշ.ի գումար ևս եկած է։

ՅՈՐԵՆ. — Երէկ Անատոլուէն 11500 քիլէ ցորեն հասաւ Պոլիս։

ՋԻՒՆ. — Ապրիլ 13 թիւով Սրվաղէն կը գրեն թէ, ապրիլ 11ին ու 12ին ձիւն տեղացեր է. ամենուն պէս սաստիկ փոթորիկ մը ծագեր, սակայն քիչ մը վերջը կանդարտեր է։

ԻԶՄԻՐԻ մէջ երկու բժիշկներ անընթեռնելի դեղագիրներ գրած ըլլալնուն համար՝ վեցական ոսկի տուգանքի դատապարտուեցան, օրինաց տրամադրութեան համեմատ։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ. — Ապրիլ 15էն 22 կ. Պոլսոյ մէջ պատահած մահերու թիւն է 226, որոնց 1ը՝ կեղծամշկէ, 1ը՝ կարմրախտէ, 1ը՝ հարանիթէ, 10ը՝ թիֆոյէ, 28ը՝ շնչողական գործարաններու հիւանդութիւններէ եւ միւսները զանազան ախտերէ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Աւստրիական դեսպան Պառոն Քալիչէ, անգլիական դեսպան Մր. Լիյման և սերպիական դեսպան Մ. Մավա Կրուիչ երէկ Բ. Դուռը երթալով, յաջորդաբար տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և Արտաքին գործոց Նախարարին հետ։

ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. — Առեւտրական դատարանը անանկ հաչակեց Պալդաբան խանը բնակող «Պուլկարիա» անուն Ընկ.ը, որ պուլկարական կերպասներ ծախելով կը զբաղէր, ինչպէս նաեւ Ղալաթիա, Վոյվոտա-Ճատէսի, Միքաէլեան և Դալիթեան տունը։

ԳՈՂԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. — Պոլսոյ այլ եւ այլ թաղերուն մէջ պատահած գողութիւններուն հեղինակները գտնուեցան։ Ոստիկան-զինուորներու պաշտօնատան քարտուղարներէն Օսման էֆ., անցեալ գիշեր երբ Բէյէնճիլերի հրդեհին կ'երթար, ճամբան երկու բոկոտն մարդ տեսած էր, որոնք ձեռքերնին երկերկու ծրար բռնած էին։ Օսման էֆ. կասկածելով, անոնց կը հետեւի, և կը տեսնէ որ Ֆաղլը-փաչայի կողմը Պօյաճը-Խալիլ աղայի խանը կոչուած գուլիպէներ կը մտնեն։ Իսկոյն ոստիկանութեան իմաց կուտայ, որ կը պաշարէ նոյն տնակները, որոց մէջ խուզարկութիւններ կատարելով, Սինոպցի Մուսդաֆա և Սամսունցի Հիւսէյին անուն երկու թուրքեր կը գտնէ որոնք քիչ մը առաջ հոն մտած էին։ Ասոնք կը փորձեն փախչիլ, բայց չեն յաջողիր։ Եղած խուզարկութիւններէն, գորգեր, մետաքսեայ հագուստներ, սաւաններ, 5-6 զոյգ արծաթ ապարանջան, քանի մը բեզոլվէր, 50 կտոր պղնձէ անօթ, 150 հատ դրան ուռնակ, 700 զրշ. և 200 կտորի չափ ալ զանազան գողտներ կը գտնէ։ Գողերու Ընկ.ը ճիւղեր ունի եղեր Գասըմ-փաշայի, Սկիւտարի մէջ եւ ուրիշ տեղեր։ Երէկ շատ մը մարդիկ Ոստիկանութեան Դուռը երթալով, իրենց գողցուած առարկաները գտեր են այդ գողոցներուն մէջ։ Ոստիկանութիւնը տեղեկութիւն առեր է նաև թէ Հրեայ հնավաճառներ կը շահագործեն եղեր այդ տնակները, գողոցներն ածան գնելով, իբրեւ գողտնաթաքոյց։ Քննութիւնները կը շարունակուին։

ԱՖԻՈՆԻ եւ բամպակի հունտ բերուեցաւ Այտընէն, Ափրիկ. Տրիպոլիս ղրկելով փորձելու համար անոնց մշակութիւնը։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ. — Բոլոր կուսակցութիւններուն՝ Կայսերական Իրատէ մը կը հրամայէ որ, Կայս. Նահանգներու երկրագործական զարգացման միջոցները ուսումնասիրելով տեղեկագրեն։ Գոնիայի կուսակալութիւնը Ներքին գործոց Նախարարութեան գրած է թէ Գոնեայի, Երզրլիի, Ագարայի և ուրիշ տեղերու համար չորս մեքենական կամնասայլի (հարան մաքինաս) պէտք կայ, որոնք առ այժմ երկրագործական հայթայթիչ գործարանին Պոլսոյ գործակալէն 2 տարուան համար պիտի վարձուին 200 ոսկի վարձքով. մասնաւոր մեքենավարներ ու Սանայի վարժարանին ուսանողներէն ոմանք, նոյն մեքենաներուն հետ պիտի երթան, անոնց գործածութեան և նորոգութեան կերպը գործնականապէս սովորեցնելու համար գիւղացիներուն։ Վարձքի պայմանագրին լրանալէն ետք, մեքենաները վերջնապէս պիտի գնուին, որոնց արժէքը երկրագործական Պանքան պիտի հոգայ, եւ կալի ժամանակ գրիւ գլուխ թեթեւ տուրքով մը պիտի գանձէ տուած գումարը։

ՄՈՒՏԱՆԻՈՑ մաքսատունը հինցած ըլլալով, վարչութիւնը տարեկան հարիւր ոսկի վարձքով չէնք մը վարձելու հրաման խնդրած էր մաքսային վերատեսութենէն։ Որու պատասխանուեցաւ թէ՝ փոխանակ այդչափ վարձք տալու, աւելի աղէկ է մասնաւոր չէնք գնելը։

ԵՐԿՐ. ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ զանազան տեսակ հունտեր բերել պիտի տայ Եւրոպայէն և Թուրքիոյ զանազան կողմերը պիտի, ղրկէ անոնց մշակութեան արդիւնքը հաղկնալու համար։

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՑՈՑՆ ՀԱՇՈՒԱԳԵՏ, Բ. Տիամանտի Սէն-Բեդերսպուրգէն մայրաքաղաքս հասաւ։ Այս մարդը մաթեմաթիքական միտք մը և արտագոյ կարգի սուր երեւակայութիւն մը ունի, որ ամբողջ Եւրոպական գիտական աշխարհին ծանօթ է իր կատարած փորձերով և ճամբորդութիւններով։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Առջի օր Եէնի ճամի, Ալի աղայի ճաշարանը գողեր մտնելով, 30 ոսկիի չափ դրամ վերցուցեր են։

ՀՐՁԻԳՆԵՐ. — Բարնօլի և Միլօ անձերը, որոնք իրենց նոր ապահովագրած տունը դիտմամբ հրդեհի տուած էին, շղթայակապ աշխատութեան դատապարտուեցան։

ՈՃԻՐ. — Մաղնիսայի մէջ փաստաբան Ահմէտ էֆ. երբ դատ մը պաշտպանելու համար դատարան կ'երթար՝ ատրճանակի հարուածով մը սպաննուեցաւ։

# ԱԶԳԱՅԻՆ

Երէկ առաւօտ ժամը էկսին Պատրիարքարանի որոշուած պատգամաւորութիւնը ամբողջութեամբ Ֆէների Պուլկարաց եկեղեցին երթալով ներկայ գտնուեցաւ Էկզարքին 25ամեայ յոբելեանին առթիւ կատարուած եկեղեցական հանդիսաւոր հանդէսին։

Ցատուկ պաշտօնեաներու և բարեպաններու միջոցաւ մեր պատգամաւորները առաջնորդուեցան եկեղեցւոյ դասը, ուր թէ Էկզարքը և թէ պուլկար քահանայից դասը՝ շրջապատուած Սոֆիայէն եկած զինուորական և քաղաքային պատգամաւորներէ, շնորհակալութիւն յայտնեցին այս այցելութեան համար։ Ս. Էկզարքը իր եղբայրական բարեւները ուղղեց Ս. Պատրիարքին։ Նոյն հանդէսին մասնակցողները՝ ամբողջութեամբ՝ իրենց կառքերով և ընկերակցութեամբ Ս. Պատրիարքին ու Տիգրան էֆ. Տ. Ներսէսեանի պուլկարաց եկեղարքարանը գացին, իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանելու Ն. Սրբազնութեան։

—Պատ. Փոխ. Տ. Գաբրիէլ եպիս.

Սամաթիոյ եկեղեցւոյն ծանախմբութեան առթիւ կատարուած ժամերգութեանց նախագահելէ ետք, ի դիմաց Ս. Պատրիարքին, յատկապէս Բերա երթալով Ցունաց Այի Բանայիա եկեղեցւոյն մէջ Հելլենաց Եօրկիոս Թագաւորին անուան տարեդարձին առթիւ կատարուած գոհաբանական աղօթքներուն ներկայ գտնուեցաւ։ Արդէն Ս. Պատրիարքը իր այցեւտմամբ զրկած էր Հելլենաց դեսպանատունը։

—Ամերիկայի Նիւ-Եորք քաղաքը բնակութիւն հաստատած Բալուցիները, յանձն առած ու կատարած են քանի անգլ. ոսկիի նպաստ մը ղրկել իրենց ծննդավայրին դպրոցներուն։

Նոյնպէս Այնթապ հաստատուած ուրիշ Բալուցի մը՝ Սահակ աղա Պըժեան, մետաքսեայ ծաղկեկար շուրջառ մը և ոսկեզօծեալ արծաթէ խաչ մը նուիրած է Բալուի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն, և յիշեալին եղբայրը Ցովհաննէս աղա՝ խոստացեր է իր Բալուի մէջ ունեցած տուներէն մէկը տեղւոյն դպրոցներուն կտակել։

—Աղեքսանդրիոյ Թաղ. Խորհուրդը արդէն կազմալուծուած ըլլալով երէկ հեռագրաւ ծանուցուեցաւ առաջնորդին անմիջապէս առժամեայ Թաղ. Խորհուրդ մը կազմելու, Պոլսոյ փաչա նուպարի նախագահութեամբ։

— Ուրախութեամբ կը լսենք թէ Նորատունկեան Վեսմ. Գաբրիէլ էֆ. կատարելապէս ապաքինած ըլլալով իր պաշտօնին վերսկսած է։

—Տ. Վահան Ծ. Վ. Ցակոբեան թէեւ երէկ յատկապէս կանանց համար պիտի պատարագէր Եէնի Գալուի եկեղեցւոյն մէջ, սակայն Խարբէրդի ծանին առթիւ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը Սամաթիա գացած ըլլալով, Ն. Գերապատուութիւնը առաջիկայ Ապրիլ 30ի երեքշաբթի օրը պիտի պատարագէ Եէնի Գալուի եկեղեցւոյն մէջ յատկապէս կանանց համար և քարոզ ալ պիտի խօսի։

—ՈՒՐՖԱՑԷՆ կը գրեն մեզի. «Այնթապի մէջ վերջերս երեւան եկած կրօնային չարժման մը՝... «Փիլիպոսեան աղանդ»ին նկատմամբ՝ «Հերմէս» գրած էր արդէն «Մանզումէ»ի մէջ՝ քաղուած մը ընելով այդ երեւոյթի մասէն Բրօֆ. Ց. Գրիգորեանի կողմէ գրուած տեսութենէ մը։

«Զատկի արձակուրդին առթիւ, նոյն մեծանուն Բրօֆէսօրը Ուրֆա եկած ըլլալով, այդ «աղանդ»ի մասին — որու նկատմամբ կեդրոնի կրօն. ժողովէն բացատրութիւն պահանջուած էր Այնթապէ, — պատեհութիւն ունեցանք լսելու անոր կարծիքը։ Բրօֆ. Գրիգորեանի տեսութիւնը՝ այդ մասին՝ նոյն է՝ ինչ որ «Հերմէս»ի կողմէ արդէն ներկայացուցած էր «Մանզումէ»ի ընթերցողներուն, ուր մենք անոր կրկնութիւնը չպիտի ընենք ընդարձակօրէն, սա չափ միայն կ'աւելցնենք թէ՝ Ամերիկեան Գուլէճին յարգելի ուսուցիչը՝ երկու բան անարդար կը գտնէ. նախ որ ինք «աղանդ» մը չնկատեր Փիլիպոսեան խումբին հայեցակէտը, այլ հոգեւոր արթնութեան վիճակ մը, որուն հետեւող կարգ մը ազգայիները հերձուած նկատուելու չեն, կ'ըսէ, Հայ Եկեղեցիէն. ու երկրորդ՝ այդ խումբը, անուղիղ կը նկատէ Փիլիպոսեան կոչել, որովհետեւ այս վերնագիրը անձնանուրող ազգայինը՝ իսկապէս ինքը չէ որ խնդրի ծանօթ եղող կրօնային նոր վիճակը հիմնած կամ առաջադրած է, այլ իրմէ առաջ ուրիշներու կողմէ սկզբնաւորուած գործի մըն է որուն ինքալ ետքէն գացած միացած է։

* * *

«Քանի որ խօսքն եղաւ Բրօֆ. Ց. Գրիգորեանի՝ փութանք ըսել թէ անցած ամառ՝ մեր Այնթապ այցելած միջոցին՝ տեղին վրայ՝ մօտէն ալ կրցանք դիտել ու այն համոզումն ունենալ թէ յարգելի ուսուցիչը (որ Գրիգէի բարոյական կարեւոր ուժերէն է.) երկու հայարիւն հասարակութենէն — Հայ էուսաւորչական ու Հայ Բողոքական ժողովուրդներու միջեւ սիրոյ ու բարոյական հաներաշխութեան պահպանութեան նախանձախնդիր կը հանդիսանայ՝ կրնանք ըսել՝ ուրիշներէն աւելի։

«Անչուշտ գոհացուցիչ է դիտել որ այս նկարագիրն ունեցող Բրօֆ. Գրիգորեան, յառաջիկային կոչուած է ուրիշ՝ աւելի հանրային դիրքի մը մէջ ծառայելու՝ իբրեւ Թուրքերէնի Խմբագիր՝ «Աւետարեր»ի խմբագրութեան մասնակցելով։

Այս նպատակաւ՝ յարգելի Բրօֆէսօրը, որուն բայակայութիւնը, յատուկ կարծիքով, զգալի կորուստ մըն է Գիւլէճին համար, Պոլիս պիտի մեկնի Յուլիսի սկիզբները։

* * *

«Ծաղկազարդ, որ անցաւ նախորդ կիրակի, ճշմարիտ Ծաղկազարդ մըն էր այս տարի, քանի որ հիմա գեղեցիկ, աքանչելի գարուն մը կը վայելենք չբնորհիւ անձրեւաշատ եղանակներու, որով չատոնց ի վեր չտեսնուած թոյրով ու բոյրով ողողուած են դաշտերը համակ։ Ամէն կողմ լիառատ կանանչութիւն ու յորդառատ ծաղիկ՝ զուարթ ու ակնապարար տեսարաններ կը պարզեն։

«Ինչպէս յայտնի է, այս տարի Մաղկազարդին կը միանար Աւետեաց Ցօն ալ։

«Տեղիս հայ ժողովուրդը, նոյն ցօնին օրը, շատ վաղէմի աւանդութեան մը համեմատ, Ս. Դաստարակի ուխտատեղին ուխտագնացութեան կատարել սովոր ըլլալով, այս փիրակի անցած տարուանէն աւելի շատուոր ուխտաւորներ մինչև Իրիկուն դէպի Ս. Դաստառակ՝ որ քաղաքէս միայն կէս ժամ հեռի է, ծաղիկներու մէջէն, ուխտաւորի երթեւեկութիւններ կատարեցին՝ Խաչադաշտի ցանքով զեղուն անհատնում արտերուն հաճոյալի երեւոյթները դիտելով։

* * *

«Թէեւ տարուան ցանքերը առատ հունձք կը խոստանան, բայց հարկաւ ատոնք չեն զօրեր որ այսօր իսկ հասարակութիւնը չտառապի արմատի սղութենէն, որուն ենթարկուած է նախորդ տարիներու երաշտութեանց բերմամբ։ Մօտ տարի մըն է՝ որ ոչ միայն Ուրֆա՝ Հալէպ ալ ցորենը կը գնէ Տիարպէքիրի նահանգէն, որ անշուշտ մեծապէս օգտուեցաւ ցորենի յոյժ մեծաքանակ, անհաշիւ արտածութենէն։ Արմտիքի սղութեան հետեւանքով, տեղւոյս աղքատներուն անցուցած կեանքը՝ շատ սրտակեղեք եղաւ ամբողջ տարին։ Անօթի մնացող ընտանիքներ՝ յաճախ տեսնուեցան ու կան մինչև հիմակ ալ, թէեւ ներկայ Աւագ-Շաբթուան մէջ ցորենի գինը փոքրիկ անկում մը կրեց։

«Մեր կարօտ ընտանիքներուն համար արդէն նպաստի դուռը փակուած էր դուրսերէն, ու տեղւոյս հասարակութիւնն ալ ի վիճակի չէ շատ մը կարօտեալներուն նպաստ հասցնելու։ Կարելին չղլացուիր. ասոր համեմատ՝ Զատկի օրերուն, Թաղ. Խորհուրդը փոքրիկ նպաստներ բաշխեց ամէնէն կարօտ հայ ընտանիքներուն, որոնց թիւը քիչ չէ դժբաղդաբար։

Գ. Կ. Ռ.

## ԱԶԴ

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Խնամակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայրը հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել յառաջիկայ հինգշաբթի (25 ապրիլ), ի հոգեւոր մխիթարութիւն բարեպաշտ ուխտաւորաց։ (ԿՆԷ)

Ղալաթիա 23 ապրիլ 1902

Մանօր. — Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեանց ի ժամ 12, Ս. Պատարագ 2։

միշէր. պուրասընտա զանընզը գավի թութունդ քի, միսթանթիզ էֆ., ֆարզ իթտիեհինդ կիպի, պու հարաքեթլերինտէ եանի չօրապլարը մէթին աեաղլարընտա պրրագմագտա հիչ պիր մէնֆաաթլարը եօք տըր։ Պիլաքիս պուտա օնլար թարաֆընտան պիր ունուտուշ վէ եախուտ պիր թէնպէլիկ էսէրի տիր քի, ատալէթ իչուն բէք ֆիտաէլի տիր։ Իչթէ ճիւրմ քէնտի քէնտիսինի պիլտիրեօր։

Պու ատէմ՝ կիճէ եարբսը էօլտիւրիւմիւշ, նէրէտէ տէնիրսէ օրասընը հէնուզ պիլէմէմ, լաքին տըշարրտա էօլտիւրիւտիւեինէ զանընմ գավի տիր. պէլքիտէ միյթին պուլունմուշ օլտուղը թաշ օճագլարընտա էօլտիւրիւմիւշ տիր։ Բէք չաբուգ հարաքէթ իթմէք լազըմ կէլմիշ վէ պէօյլէ էն ֆէնա ատվալտէ եանի քէնտի էլլէրիյլէ թէլէֆ իտիրմիշ պիր վիճուտի սօեուպ թէքքար կէյտիրմէք գօլայ չէյ տէեիլ տիր։ Գարանլըգտա չաբուգ տավրանմագ իչուն, մագթուլլըն աեաղլարընտաքի չօրապլարը ունութմուշլար եախուտ տըգդաթլըճա պագմամշլար։

(Տէվամ)

## ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԷԼԻԱՍ ԷՖ. ՉԱՅԵԱՆԻ

Էլիաս էֆ. Զայեանի մարմինը կիրակի իրիկունէ փոխադրուած ըլլալով Մագրիգիւղի եկեղեցին, երկուշաբթի օր, մինչեւ ուշ տեսն զանազան թաղերէ ու արուանձաններէ բազմաթիւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ անձամբ, հեռագիրով կամ այցաքարտերով իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնէին յիշեալին սգակիր ընտանիքին և զաւակներուն։

Երէկ, ժամը 4ին կատարուեցաւ յուղարկաւորութիւնը՝ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին, որու կ'ընկերանային Տ. Վահրամ, Տ. Հմայեակ։ Տ. Դէորգ և Տ. Մկրտիչ Եպիսկոպոսները, 7 վարդապետներ և 40ի չափ քահանաներ։

Անհամար թռուով բազմութիւն կը հետեւէր դագաղին, որոնց մէջ կ'երեւէին կառավարական պաշտօնեաներէ զատ դեսպանատանց թարգմաններ, հայ և օտարազգի բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ, Բաղ. Ժողովը ամբողջութեամբ, Պատրիարքարանի դիւանի պաշտօնեաները, ժողովներու, խորհուրդներու և հոգաբարձութեանց անդամք, ինչպէս նաեւ բողոքականաց ազգապետ Պօյաճեան Ցակոբ էֆ. և գիւղին Ցունաց եկեղեցիէն եկած յատուկ պատգամաւորութիւն մը ինչպէս նաեւ Աբիկ էֆ. Ունճեան, Պարիկ էֆ. Կիւլպէնկեան, Գրիգոր էֆ. Կիւմիւշկէրտան, Կիւլլապեան, Խորասանճեան, Հալաճեան ևն. էֆէնտիները։

Թափորը հանգուցեալին դրան առջեւէն անցնելով ծանրաքայլ, երկար շրջան մը ըրաւ ամբողջ գիւղին մէջ և հասաւ Ցունաց եկեղեցւոյն առջեւ, ուր զգեստաւորեալ քահանաները հոգեւանգստեան պաշտօն կատարեցին. և յետոյ թափորը ուղղուեցաւ գիւղին հայ վարժարանը, ուր նոյնպէս երկսեռ սաները խմբուած էին դրան առջեւ՝ յուզիչ դամբանականով մը իրենց վերջին յարգանքը մատուցանելու հանգուցեալին։

Դագաղին առջեւէն կառավարական երկու բարապաններ, հանգուցեալին կայս. կառավարութենէն և զանազան օտար պետութիւններէ ստացած 28 պատուանշանները կը տանէին թաւիշէ բարձի մը վրայ զետեղուած. և թափորը կ'առաջնորդէին թաղապետական «չաւուշ»ներ, ոստիկան զինուորներ և Պատրիարքարանի բարապաններ։

Դագաղին ծոպերը և կեղոնները կը կրէին Եուսուֆեան Տիգրան, Խաչատրեան Գրիգոր, Զէքի Ցարութիւն, Տքթ. Խորասանճեան, Հալաճեան Պետրոս, Սրբազը, Ֆէթի պէյ Ֆրանքօ, Պէկեան Թադէոս և Նորատունկեան էֆէնտիները։ Հանգուցեալը ծածկուած էր բազմաթիւ ծաղկեպսակներով։

Այս կերպով, թափորը վերջին անկեղեցի առաջնորդուեցաւ ուր, Ս. Պատրիարքը բեմ ելլելով և «Լաւ է անուն բարի, քան մեծութիւն բազում» խօսքը հիմ առնելով իւր դամբանականին՝ յուզուած շեշտերով բացատրեց հանգուցեալին օգտաշատ կեանքը և դրուատեց անոր այն գերընտիր յատկութիւնները, որոնցմով իրաւամբ արժանացած էր համայնքին սիրելին ու յարգելին ըլլալու և հանդիստ ու խաղաղութիւն մաղթեց անոր հոգւոյն և մխիթարութիւն՝ ընտանիքին։

Դամբանականէն ետք դագաղը փոխադրուեցաւ նոյն եկեղեցին, ուր պիտի ամփոփուի ողբացեալին մարմինը իր ընտանիքին անդամներուն քով։

Թաղման արարողութենէն ետք, Ս. Պատրիարքը հանգուցեալին բնակարանը գնաց և յատկապէս իր ցաւակցութիւնը յայտնեց անոր ընտանիքին և զաւակներուն։

Այրի Տիկին Ց. Գասարճեան եւ Զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Գասարճեան եւ Զաւակունք, Այրի Տիկին Անանա Եըլանեւատանեան, Այրի Տիկին Հաճի Մարիամ Ց. Սարքեան, Կարապետ Ց. Սարքեան, Տէր եւ Տիկին Միրիճան Գալբագեան, Տէր եւ Տիկին Հաճի Նազարէթ Պօճալեան, Տէր եւ Տիկին Հաճի Սարգիս Հալաճեան, ինչպէս նաեւ Գասարճեան, Սարքեան, Գալբագեան եւ Հալաճեան ընտանիքները խորին վշտով կը ծանուցանեն զաւակնաղէտ մահ՝

## ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖ. Յ. ԳԱՍԱՐՃԵԱՆԻ

(ԵԷՍԱՐԱՆ)

որ յետ կարճատեւ հիւանդութեան եւ երէկ երեկոյ կնքեց իւր մահկանացուն ի հասակի 52 ամաց, ի խոր սուգ հասակելով իւր բոլոր ազգականներն ու բարեկամները։

Ցուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի այսօր, չորեքշաբթի, ժամը 7ին, ի Ս. Ցովհաննէս Աւետարանիչ Եկեղեցւոյ Կէտիկ Փաչայի, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը, եւ անոր պիտի փոխադրուի Պալըգլի Սգդ. գերեզմանատունը իւր նախնեաց դամբարանին մէջ։

Կէտիկ-Փաչա, 23 ապրիլ 1092

Կարդալ ՏԻՐՈՒՆ վաճառատան ծանուցումը մեր չորրորդ էջը։

# ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԷԹ-ԼՈՒ, 5 մայիս. — Ամբողջ գիւղերը լմփչկները չեռացան պալատն։ Թագուհիին ծննդաբերութիւնը բժշկական գործողութեամբ մը միայն կարելի եղաւ կատարել որ երկու ժամ տեւեց։

— Առտուան առնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Վիլհէլմինա Թագուհին տակաւին ողջ է։

— Կէս օրէն երկու ժամ վերջը բժշկական սա տեղեկագիրը հրատարակուեցաւ.—«Մինչեւ հիմա Թագուհիին վիճակը գոհացուցիչ է։ Ինչպէս կը վախցուէր, Թագուհիին հիւանդութիւնը ի դերեւ հանեց այն բարեբաստիկ յոյսը, որուն իրականացման կը սպասուէր սեպտեմբերին։

ԲԼԵԹԱ. — Երեսփոխան Պ. Լուի Լանկ, Հունգարիոյ առեւտրական նախարար կարգուեցաւ հանգուցեալ Պ. Հորանցքիի տեղ։

ՊԵՐԼԻՆ. — Գերմանիոյ Խորհրդարանին մէջ, շաբաթի պայմանագրութեան և տուրքին վերաբերեալ ծրագրին վրայ վիճաբանութիւն կատարուած ատեն, նախարարապետ Ցոն Պիւլով կոմսը երկար ճառ մը խօսեցաւ, ըսելով որ այդ պայմանագրութիւնը պիտի նպաստէ Գերմանիոյ մէջ շաբաթի ճարտարագործութիւնը բարելաւելու։

ԼԻԶԲՈՆԱ. — Բորթուկալի մէջ նախարարական տագնապ մը հաւանական կ'երեւի։

ԲԱՐԻԶ. — Մ. Վալաէք Ռուսոյի հետ համաձայնութեամբ, Մ. Հանրի Պրիսոն Տիի շրջանակին ընտրելութենէն հրաժարելով՝ Մարսիլոյ Դ. շրջանակին մէջ ընտրելի պիտի ըլլայ։

Իսկ հակահրէական Մ. Տրիւմոն ալ, Տիի մէջ ընտրելի պիտի ներկայանայ։

## ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 6 մայիս. — Անգլիոյ զինուորական շրջանակներուն մէջ պատմուածին նայելով, Գէօքրները՝ չընդունելով Անգլիոյ հաշտութեան պայմանները՝ մինչեւ վերջը պիտի շարունակեն իրենց պատերազմը։

—Զէքերու վրայ փակցուելիք թղթադրոյմի տուրքին յաւելման խնդրոյն մասին՝ Անգլիոյ եղմական նախարարը իր մտադրութենէն ետ կեցած է՝ կ'ըսէ «Տէյլի Թէլէկրաֆ» լրագիրը։

—Կ'ըսուի թէ՝ Անդրադալանտեան «սէնտիքա»ին դէմ, յիշեալ «սէնտիքա»էն դուրս եղող նաւային ընկերութիւնները։ Լիվրբուլի մէջ «սէնտիքա» մը պիտի կազմեն։

## ՍԱՐՐԱՖԻՏԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

| | |
|---|---|
| Էան. Ռմ. տիւն ագչ. գաբ. | 28—14 |
| » » էն եիւքէք | 28—15½ |
| » » էն աչաղը | 28—13 |
| Բուլկի չրմէն. ագչմ. գրնա. | 112— |
| » » էն եիւքէք | 112—⅛ |
| » » էն աչաղը | 112— |

## ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

| | |
|---|---|
| Բէյժի ագսիոնը Օս. լիր. | 319 |
| Սիկարէթ Ա. | 0—17 |
| » Բ. | —73 |
| Թրամվայ | 5—80 |
| Ժուխանա | 1—52 |
| Օպլիկասիոն Թրամվայ | 484— |
| Ասիւրանս | 3—55 |
| Գօրբօրասիոն | 0—09 |
| Գումէրսիալ | 0—08.6 |
| Լօրիօմ | 70— |
| Պանգ Նասիոնալ տը Կրէդ | 410— |
| Թրանսվասալ | 160— |
| Բրխթըմ Թաւվիլթը | 476— |
| Գրէսի Ֆոնսիէ Էմիքսիէն | 267—50 |
| Անատոլը չըմ ագսիոնը | 10—70 |

## ԱԳՕՂԷԼԷՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ

| | |
|---|---|
| Օսմ. լիրասը 100 ղրշ. ան | ղրշ. բր. |
| Պէյազ մէճիտիյէ ֆարդը | 108—05 |
| Մէթալիք | 102— |
| Ռնկիլիզ լիրասը | 110—04 |
| Ֆրանսզ ալթունը | 87—25 |
| Բօլ | 90— |
| Գրէմից ալթունը | 51—06 |
| Գարպոն գայմէսի | 8—58 |

## ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 5 մայիս

| | |
|---|---|
| Ռնկ. էսհամը Ռնկ. լիրասը | 94—87 |
| Օսմ. էհամը գարանտը | 25—50 |
| » » Բ՝ | 27—63 |
| « » Գ | 51—50 |
| Օսմանլը Պանգասը | 12—63 |
| Մըսրը Տուլ. մութթահրաէ | 106—63 |
| Պուլկար իսթիգրազը | 87— |
| Գամպիո Բարիզ 3 այ վասէ | 25—35 |
| Թրանսվասալ | 6—25 |
| Շարթրէթ | 3—68 |

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»ՆԻՆ ԹԷՖԹԻՐԴԱՍԸ (32)

# ՄԻԽԹԱՆԹԸԳԸՆ ԷՍՐԱՐԸ

ՄԻՒԷԼԼԻՖԻ

ԲԻԷՐ ՏԷԼԳՈՒՐ

Գ.

ՄԻՒՍԹԱՆԹԸԳ

Լաքին պիր չէյ ունութմուշլար եանի մազլումըն աեաղլարընտան չօրապլարընը չըգարմամշլար։ Պու նէվի ինսանլար՝ նէ գատար ագըլը օլսալար, պաղը տէֆա վէ պէլքի էքսէրիյեա, իրթիքեաշ ըրթիքլերի ճիւրմին պիր թարաֆընտա զաեէթ ուֆագ պիր աւէամէթին մահվընա իւչէնիրլէրքի, պու թէնպէլլիք՝ հագըգաթքն մէյտանա չըգամասընա բէք պէօհիւք մէտար օլուր։ Թաֆիկեէ մէէմուրը՝ պունլարը սէօյլէեուպ, բաքէթին իւզէրինէ էեիլէրէք, իչինտէն պիր չէֆթ լէքէսիզ թէմիզ չօրապ չըգարուպ, միւսթանթըգըն եաղըսանէսի իւզէրինէ վաղ իսէրէք տէտի քի,

— Միւսթանթըգ էֆէնտի՛, չու չօրապլար բամուգատան վէ Ինկիլիզ մալի ինճէ վէ բէք թէմիզ տիրլեր։

Սաա հայֆ քի, քիմին օլտուղունա տաիր մարգսալարը եօք տը։ Լաքին պու չօրապլար՝ իսթիմալ իսէն զաթրն էվվէլա թէմիզ պիր էլպիսէ իլէ կէզեր պիր զաթ օլտուղունը վէ սօնրասա օ զաթրն նազիք պիր չախս պուլունտուղունը կէսսթէրիեօրլար։

Պօվարը՝ թապիրաթրնը քէմալը տրգգաթլա։ տինլէմէքտէ օլան միւսթանթըգ էֆէնտի տէտի քի.

— Թարկինինկ միւքէմմէլ տիր էֆէնտի՛, լա։քին, գաթիլ վէ եախուտ գաթիլլէր՝ մէյթին իւզէրինտէն հէր էսվապլարընը չըգարուպտա, եալնըզ չօրապլարընը աեաղլարընտան չէքմէէ իւչէնտիքլէրինէ նէ՞ մանէա վէրիրսինիզ։

Պօվար — էֆէնտի՛մ, պու միսիլլու քէյֆիյէթլերտէ տաիմա պազը չէյլեր ունութուլուր։

Մ. Լըպէլ — Իյթէ պու չէյլեր տէ էքսէրիյեա միւճրիմլերին մէյտանա չըգմասընա եարտըմ իտէրլեր։

Միւսթանթըգ — Նէ չարէ քի իւզէրինտէ նէրէլի օլտուղունա տաիր պիր նըշանէ եօք քի, նէ սանսաթտա օլտուղունը անլաալըմ։ Իսթիմալ քի, ճանիրլեր՝ պու չօրապլարը պիր սէպէպէ մէպնի պըրագտըլար։

Պօվար — Հիչ պիր մէնֆաաթը օլմասան պու իշի նէ՞ մագսատա մէպնի իճրա իտէճէքլեր. պիլաքիս էսվապլարընը պիր պիրինէ ույկունսուզլուղը վէ պու ինճէ չօրապլար՝ մէյթին քիմ օլտուղունը թանըմաղա մանի օլամազլար։ Պու ճինանէթի իրթիքեաշ իտէնլէր՝ քիմլեր իսէ, բէք ուսթա ատմլէր իմիշ. չունքի, մէյթին թանըլմասը իչուն պու գատար մէչղուլիյեթէ տիւշ-միշլէր. պուրասընտա զանընզը գավի թութունդ քի, միսթանթիզ էֆ., ֆարզ իթտիեհինդ կիպի, պու հարաքեթլերինտէ եանի չօրապլարը մէյթին աեաղլարընտա պրրագմագտա հիչ պիր մէնֆաաթլարը եօք տը։ Պիլաքիս պուտա օնլար թարաֆընտան պիր ունուտուշ վէ եախուտ պիր թէնպէլլիք էսէրի տիր քի, ատալէթ իչուն բէք ֆիտաէլի տիր։ Իյթէ ճիւրմ քէնտի քէնտիսինի պիլտիրեօր։

Պու ատէմ՝ կիճէ եարբսը էօլտիւրիւմիւշ, նէրէտէ տէնիրսէ օրասընը հէնուզ պիլէմէմ, լաքին տըշարրտա էօլտիւրիւտիւեինէ զանընմ գավի տիր. պէլքիտէ միյթին պուլունմուշ օլտուղը թաշ օճագլարընտա էօլտիւրիւմիւշ տիր։ Բէք չաբուգ հարաքեթ իթմէք լազըմ կէլմիշ վէ պէօյլէ էն ֆէնա ատվալտէ եանի քէնտի էլլէրիյլէ թէլէֆ իտիրմիշ պիր վիճուտի սօեուպ թէքքար կէյտիրմէք գօլայ չէյ տէեիլ տիր։ Գարանլըգտա չաբուգ տավրանմագ իչուն, մագթուլլըն ա

## ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ՛ ԱՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ակռաները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՕՍՖՕՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորաբար աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս Ֆոսֆորը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար, շատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառով և այն անձը որ կորսնցուցած է մասնոյն Ֆոսֆորը, տեսակաւոր տկարութեանց կ'ենթարկուի։ Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թուլնան, ծունկերը կը կորսին, ամբողջ մարմնոյն և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը տրոփէ և դեռ այս կարգի շատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորսուած Ֆոսֆորը կրկին արեան մէջ մտցնելու և զայն զօրացնելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմիագէտ Պիլեոն՝ Օ վՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորսուած ոյժը կատարեալապէս կը մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը-ոսկորներն ու մարդուս կազմուածքը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կուտայ։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ գեղծումներու պատճառով անկարողութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ Օ վՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ Ô vo-lécithine Billon անունն։ Օ վՕ լէսիթին Պիլեօնը որ ամէնէն աղդու դեղն է շաքարախտին, ընդունուած էր Ֆրանսայի բժշկական Ակադէմիէն և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։

## Գ. ԷՐՄԷՆԱՆ ԵՎ ՇԻՐԷՔԵԱՆԸ
### ՊԷՕԳԻՒՐ ԷԼՊԻՍԷ ՏԷՐՕԶԻԹՕՍԸ

Սթանպոլտա Սուլթան Համմամտնտա Թոքալեան խանընտա Ն՝ 24

Էլպիսէ մաղազալարը միյանտնտա էն էսկի վէ էն զիեատէ էնիդէթլի վէ չէօհրէթլի օլան Թոքալեան խանընտաքի էլպիսէ մաղազասընն էսկի Նամ վէ չէօհրէթի վէ իւնան վէ մէքեանը ասլա թէպտիլ օլունմամըշ օլսուղը կիպի սահիպ վէ մուէսսիսի Գ. Էրմէնեան պիր գաթ տահա ինդիպաթ վէ ինթիզամը իտարէի իսթիքմալ իլէ միգթէխիր տիր։

Թոքալեան խանընտաքի մաղազա միւստահսէմէրինտէն պազըլարընն օ ճիվարտա «Սուլթէլիգ իսիմլէր ինն միւէմատէն» աչմըշ օլսուգլարը էլէ պիսէ մաղազալարընն՝ Թոքալեան-խանընտաքի էլպիսէ մաղազաը իլէ ասլա վէ զաթան իշթիրաք վէ մունասիպէթ վէ իրթիպաթլարը օլմատրընան, մէհթէրէմ միւշթէրիլերիմիզին իղգիալ օլունմասեարագ Թոքալեան խանընտաքի էլպիսէ մաղազասընա միւրաճաաթ ինթմէլերի թավսիեէ վէ իլան օլունուր։

ՖԻԵԱԹ ՄԱԳԹՈՒ

## ՏԻՇՃԻ
## Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Բարիս տարիւլֆիւնունտան մէէզուն

Պէյ Օղլու, Ճատտէի քէպիրտ, Պօն-Մարշէ գարչուսընտա, Ն. 347

Մուսիարէյի՝ եագընպարտա Բարիստէն ավտէթ իթմիշ օլուպ, հէր տիւրլու տիշ աղրըլարընը թէտավի վէ եէնի պիր ուսուլ իլէ գովվէթլի վէ բարլագ սունի տիշլէր տախի իմալ իտէր։ Պունտան մաատա, եէնի սիսթէմլէ տիշլերի տօլտուրուր վէ թապիի չէնէ կիպի էյրէթի չէնէլէր եաբար։

Ֆագըրլար՝ չարշէնպէհ կիւնլերի սապահտան էօյլէեէ գատար մէճճանէն թէտավի օլունուր։ 25—7

## ԳՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ
### ԹԱՐԻԽԸ ԹԷԷՍԻՍԻ 1863
ԱՆՈՆԻՄ ՇԻՐՔԷԹԻ
ԹԷՄԱՄԸ ԻԼԷ ԱԽԶ ՕԼՈՒՆԱՆ
ՍԷՐՄԱԵԷՍԻ 250,000,000 ՖՐԱՆԳ

Մէրքէզը իտարէսի՝ Գալաթատա Գարաքէօյտէ։ Շիւպէլէրի՝ Սթանպոլտա Սուլթան Համամ ճատտէսինտէ Ալլանվէքրտի խանընտա վէ Պէյօղլունտա Ճատտէի Ռէպիրտէ 333 Ն՝ տարիէտէ

Մէզքիւր իտարէխանէլէրտէ պիւճիւմլէ մուամէլէթը սարրաֆիյէ իճրա օլունուր։ Կալաթատաքի իտարէխանէսինտէ մէթանէթի վէ պէտէլը իճարէնին ազլըզը իլէ հէր տիւրլու ըէգապէթլէրէ թէֆիվվիւգ իսէճէք սուրէթտէ խուսուսի գասա տարիէսի մէվճուտ տըր։

Կալաթատաքի իտարէխանէսի իլէ Պէյ Օղլու չիւպէսինտէ պանգա իլէ մուամէլէսի օլտուղունու միւսպէթ եվրագը հիզ օլանլարա մասսուս սաօլենլար մէվճուտ տըր։

Սթանպոլ չիւպէսի՝ էմթէա իւղէրինէ բարա իգրազ վէ Սիրքէճիտէքի խուսուսի տէբօսընա էմանէթ սուրէթի իլէ իմթէա գապուլ իտէր։

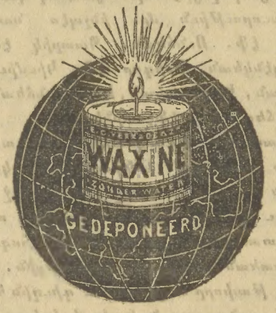


ՄԻՒՀԷԹԷՐԷՄ ՄԻՒՇԹԷՐԻԼԷՐԻՄԻԶԷ
## ԿԻՒԶԷԼ ՊԻՐ ՀԷՏԻՑԵԷ

ՎԱՔԻՆ նամ սուսըզ եանան իտարէ գանտիլի հէր եէրտէ սաթըլմագտա տըր։

Հէր գուրթուեա պիր գէրրէ ալամէթը Ֆարիգամըզը թանըմագ իչուն, տըգգաթ իսթիրզ։

Սթանպոլ մուհթէրէմ միւշթէրիլէրիմիզէ թավսիյէթ իթմէ քանի օյտուղումուզ պու իտարէ գանտիլէրի՝ Ամսթէրտամտա վագը Մ. Վէրգօրտ վէ Զօնրն ֆապրիգալարընտան կէթիրիլմէքտէ տիր։ Խալիս պալմօմունտան մատմուլ օյտուգլարը կիպի, 6, 8 վէ 10 սաաթ միւթէմատիյէն եանմագտա տըր։

Պու գանտիլին ֆիթիլէրի՝ էն եիւքսէք տէրէճէյի հարարէթէ մուգավէմէթ իտէր վէ եաղլարը պօղուլմագլար։

Հէմէթ պունլարը եագմագ իչուն, սուեատա լիւզում եօգ տըր։ Պու՝ էն պէօեիւք մուհասէնաթտան տըր. չիւնքի, սու՝ թէմիզլիեէ մանի տիր։ Պիրինչի ալէյհ, պու ֆիթիլէրի սուսըզ պիր թասագ իչինէ գօյմագ քեաֆի տիր։ Եագըլընճա, պիթիւն կիճէ բարլագ պիր զրեա վէրիր վէ ասլա գօդու նէյր իթմէզ։ Ֆազլա օլարագ 24 գութու եագտըգլարընը, կէթիրէճէքլէրի գուրթուլար տէրունինտէ պուլունան վէ ուսուլը իսթիմալինէ տարը օլան սարը քեաղըտարըլա խսպաթ իտէնլէրէ կիւմուշ գաբլամալը վէ եախօտ բէրուբ վէ սիմի թաշը պիր էրքէկ գրավաթ իյնէպի վէ եախօտ գատը իյնէպի իհտա իտիլէճէք տիր։

Պիւթինմէմալիքը Օսմանիյէ իչուն, մէզքիւր ֆապրիգանընը չիւպէսի՝ Բաբաեանօղլօ գումբանեասը՝ Դումբրու խանընտան Սթանպոլտա Սուլթան Համամընտա, Հաճօղլօ խանընը իւսթ գաթընտա 29 վէ 30 Նիւմէրոլու օտաղարա Նագլ իթմէշ տիր։ 16—26

Տէր և Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ

## ՏԻՐԻՆԿ
### ՊԻՇՄԷԵԷ ՄԱԽՍՈՒՍ ՏԻՐԻՆԿ ՆԱՄ
ԱԼԷԱԹ ՈՒ ԷՏԷՎԱԹ

Պու ֆապրիգա՝ Բարիզին 1900 էքսբոզսիօնունտա 23 միտալեա իլէ 16 պէօյիւք միւքեաֆաթա նայլ օլմուշ տըր։

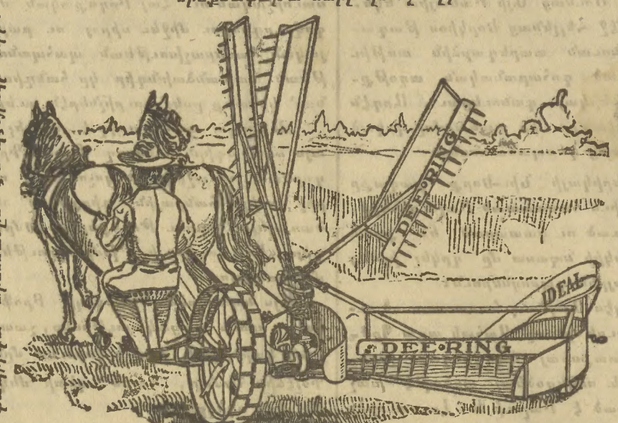


Պիրինկի մախսուս տիրինկ մաքինասընա գիրիշ։ Պու գարիրլի մաքինասընա գիրիշ։ Ամէրիգայի մաքինասընա գիրիշ։ Ամէրիգայի մաքինասընա գիրիշ։ Ամէրիգայի մաքինասընա գիրիշ։

Եալնոյ Ամերիգայա 12,000 մեհենդիսին պուշէս 9,000 մեդալոյ լոր տըր։

## 1904

Իշթէ եէնի պիր սարբա տուխում էյլէտիք։ Միրուր իտէն զէման՝ շիմտի եիւզ սէնէյի կէչմիշ, պինաէն ալէյհ վուգուսաթը թարիխիյէ սրբասընա գայտ օլունմուշ տըր։ պու տէվրին թէրագգիյատը՝ ալէյ ումում շաեանը հայրէթ պիր տէրէճէյէ տիր։ Մաքինա մարիֆէթի իլէ պիչմէք ֆէվգ էլ ատէ պիր թէթէրագգը տէեիլ մի։ 1858 սէնէսինտէ «Մարշ» նամ թրրքան մաքինասընը իճատտնտան պէրու պու անէ սէկին սանաաթը մուհիմմէի մէզպուրէտէ կէրէք Ամէրիգատա վէ կէրէք տիւնեանըն հէր պիր թարաֆընտա էն միւհիմմ պիր մէվգը թութմուշ օլան ֆապրիգա՝ Տիրինկ վէ գումբանիսասը օլուպ, իմալ էյլէտիսի մաքինալարը սաթուն ալանլարըն հատտ ու հիսապը եօգ տըր։

Իսթէեէնլէրէ գարալօկ տէֆթէրիմիզի մէճճանէն կէօնտէրիրիզ։ Մէզքիւր տէֆթէրտէ պիչմէէ մախսուս

«Իտալ Տիրինկ» նամ տէմէթ իթմէ «Իտալ Տիրինկ» նամ թրրքան
» » » օրագ պիչմէ » » » թրրմրգ

կիպի միւխթէլիֆ իւլ տինս մունթազամ մաքինալարըմըզընն ըէսմէրի մէվճուտ վէ իչպու մաքինալար՝ միւպալաղասըզ վէ ճիտտի սուրէթտէ թարաֆըմըզգան թարիֆ իտիլմիշ տիր։

Պու մաքինալարընն եէկեանէ տէբօզիթօսը՝ Տէրբէատէթտէ Կալաթատա Գէորգ պէյ խանընտա 1, 2, 3 Ն՝ լը մաղազալարտա, Մ. Սիմոնէյ Նովէլ վէ գումբանիասը տըր։

## ՈՒԷՍԴԸՐՆ

TORONTO 1851 WESTERN LONDON

ԲԱՐԼԱՍԷՆԹՕՆԸՆ ԳԱՐԱԲԸ ՄԱԽՍՈՒՍՑԵԼ ԹՕՐՈՆԹՕ ՎԷ ԼՕՆՏՐԱՍԱ
1851Տէ ԹԷԷՍԻՍ ՕԼՈՒՆՄԸՇ
ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ԻՆՍԻՒԼԻՋ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

| | | |
|---|---|---|
| Թազմին օլունան զիյանլարընն մէճմուի | ֆնակ. լիրա | 6,000,000 |
| Մէվճուտ ագչէ վէ հասըլաթը սէնէվիյէ | » » | 1,250,000 |
| Գեամիլէն թէէսիյէ օլունմուշ սերմայէ | » » | 410,000 |

Թուրքիա չիւպէսինին միւտիրի ումումիսի. ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Իսթանպոլ, Պահճէ Գարու, Անանիասի Խան, Ն՝ 20, 21, 22։

Թաշրալարտա իշկիլզար վէ միւթէպէր աճէնթէլէր արանըլմագտա տըր

ԻՄԹԱՐ.— Շէնրիմիզին էն մասրուֆ Ֆրանսըզ վէ Ալման գումբանիալարընն սերմայէսի հասըլաթընա նիսպէթէն 100 % օլտուղը հալտէ Ուէսթըրընի 125 % տիր։ Իշթէ պու հագիգաթ Ուէսթըրն բրագիպլէրինէ թէֆէվվիւգ իթմէսի էն պէօյիւք թէէմինաթ տըր։

## ՊԱԼԳԱՆ
### ՍՕՖԵԱՏԱ ՄԻԼԼԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ՇԻՐՔԷԹԻ
ՍԵՐՄԱՅԷ, ԻՇԽԻՅԱԹ, ԹԷՄԻՆԱԹ ՖՐ. 7500000

| | | |
|---|---|---|
| 1899ական մէրի իւլ իճրա | էօմիւր սիկուրթասը պէտէլի ֆրգ. | 19,534,276 |
| » » եանէրն | » » | 460,267,203 |
| » » » բրիմի | » » | 1,433,965 |

Էյնիւ էնվէրինէ վէ՝ չօճուգլար իլիւն մէքթէպիլ չէրահթ իլէ սիկուրթա ագտ իտէր

Եանկընա գարշը հէր նէվի պինա վէ էշկա իւզէրինէ սիկուրթա ագտ իտէր։

Նէթիյաթ գաղըրգանը գարագ, էվլադը նագատիյէ վէ վարօր սիկուրթասարը գապուլ իտէր։

Հիսսէտարանա՝ 1896ական 18½ %, 1897ական 18 %, 1898ական 18 %, 1899ական 16 % թէմէթթիւ թեվզի իթմիշ տիր։

Շիրքէթին Պանքէրլէրի՝ (Տէրբասատէթտէ Գրէտիթ Լիոնէ, Լօնտրատտա Անկլօ Սաքսընական Պանգ, Սօֆեատտա Ֆանդ Նասիոնալ Պիւլկար։

Թաշրալար իշլիւն միւտահիտ վէ միւթէպէր աճէնթէլէր արանըլըյօր Թիւրքիա իշլիւն ումումի աճէնթէ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ
Գալաթա Մէրթէպանի ասգագ, Ճէտիտ խան

## ՍԻՆԿԷՐ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ՝ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ՝ԵՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՍԻՆԿԷՐի ընկերութիւնը իր հռչակաւոր մեքենաներէն մինչեւ ցարդ 18 միլիոն մեքենայ ծախած է։

ՍԻՆԿԷՐի ընկերութիւնը զանազան արուեստանոցներու մէջ 400է աւելի չքագրամ և պատուոյ մրցանակ առած է։

Սոյն անհուն յաջողութիւնը զորս և ոչ մէկ ուրիշ ընկերութիւն կարողացած է ձեռք բերել, ՍԻՆԿԷՐ մեքենայից գերազանցութեան արդիւնքն է։

Կեղծերէն զգուշացէք. Սինկէրի ճշմարիտ մեքենաները կը կրեն իրենց վրայ դիմաց գետեղուած յատկանիշը և կը ծախուին միմիայն ի վաճառատանց

## Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐԻ
ՀԱՅԹԱՑԹԻՉ ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱՐՔԱՅԻՆ, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԻՇԽԱՆԻՆ, ԵՒԼՆ.

Արեւելքի համար ընդհանուր վարչութիւն, Բերա, Գումպարաճի փողոցին անկիւնը գտնուած չէնքը։

Վաճառատունք ի Պոլիս՝ Բերա, Մեծ փողոց, Կալաթա Սերայի Լիսէին դիմաց։ Զալաթիա՝ Գարաքէօյ Թրամվէյի կայարանին դիմաց։ Պոլիս՝ Սուլթան Համամ և Սուլթան Պայազիտ։ Մանաճիւղ՝ գաւառաց բոլոր քաղաքներուն մէջ։

## ՃԷՅԼԱՆ
ՀԱԶԸՐ ԷԼՊԻՍԷ ԻԶՈՒՆ ՊԷՕՅԻՒՔ ՄԱՂԱԶԱ

ԶԱՐԻՖ, ՈՒՃՈՒԶ ՎԷ ՏԱԵԱՆԸԳԼԸ

Սուլթան Համամընտա եէնի աչըլան մէյտանա նազը, Բինթո խանընը խարիճինտէ, Ն. 2։

ՃԷՅԼԱՆ մաղազասընտա զարիֆ, տաեանըգլը, ալէա վէ հէր մէվսիմին մտասընա վէ հիւսնը թապիաթա մուվաֆֆագ վէ հէր սինին վէ վիճուտէ ուլկուն էրքէկ վէ գատրն վէ չօճուգ էլպիսէլէրի մէվճուտ պուլունուր։

ՃԷՅԼԱՆ մաղազասընը միւէսսիսի Ռուբէն Մաղասքեան՝ պիր չօգ սէնէլիգ թէհրիպէլէրինտէն, միւշթէրիլէրինին տախի իսթիֆատ իթմէսինի արզու իտէրէք, հէր պիր լիպաս իչուն օլ տէրէճէ ուճուզ վէ գապիլը իլիթիրա ֆիսթիլար թագտիր իթմիշ տիր քի, եէրլի վէ էճնէպի հիչ պիր մաղազա քէնտիսի իլէ ըէգապէթ էտէմէզ։

Միւհթէրէմ միւշթէրիլէր՝ պիր թէշրիֆլէրէյլէ մէզքիւր հագգաթը թաստիգ պուեուրտաճագլար տըր։

Էմր պույրուլտուղը հալտէ, էօյլիս իւզէրինէ զաեէթ եագըշըգլը էլպիսէլէր տախի իմալ օլունուր։

ԲԱԶԱՐԼԸԳ ԵՕԳ ՏԸՐ.

ՆԻՒՄԷՐՕՍԸ 2 ԶՐԵ. ՏԸՐ

ԲԱԶԱՐ կիւնլերի տախի ԱԶԸԳ տըր։

## ԲԵՐԱ ԵՒ ՊԷՅՕՂԼՈՒ

ամէն բուն գաղղիական ընտիր սիկարի թղթերը, որոնք ուրիշներէն առաւելութիւն մ'ալ ունին, գաղղիերէն և տաճկերէն Բերայի գունաւոր քարտէսը պարունակելով։

ՓՈՐՁԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Կեդրոնատեղին է. Կ. Պոլիս, Զիւմպիւլի խան, Կարապետ էֆ. Պիպէրեանի վաճառատունը։

Մեծաքանակ գնող յաճախորդաց և լանճնակատարներուն ԳՈՀԱՑՈՒՑԻՉ ՁԵՂՉ.

Ուրիշ զանազան սիկարի թղթեր ալ կը գտնուին վաճառատունս։

Կեղծերէն զգուշացէք։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

ԷՏԻՐՆԷ.— Մեր Մեծ. գործակալ Յովհաննէս Սիմոնեան էֆ.ի դիմելով կարելի է բաժանորդագրուիլ «Մանզումէ»ի։

## Ա՛ԹԹՆԹՕՆ
ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՎԷ ԷՕՄՐ ԻՉՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱՍԸ
1828 Վէ 1829ՏԱ ԹԷԷՍՍԻՍ ԻՏԻԼՄԻԾ

Բարիստէ Բլաս Վանտօմտա, 9 նօմէրօլու տարէի խուսուսի։

ՀԱՐԻՒՐ ՃԻՐԳԷԹԻ

Սէրմաեէ վէ իսթիեաթ 107,000,000 ֆր.
Սէնէնին մագպուզաթը 21,000,000 »
Էօտէնէն զիեան 252,000.000 »
Սիկուրթալը խանէլէրին գրամէթի 19,000,000 »

ԷՕՄՐ ՇԻՐԳԷԹԻ

Սէրմաեէ վէ իսթիեաթ 153,000,000 ֆր.
1900 մագպուզաթը 17,000,020 »
Էօտէնէն զիեան 120,000,000 »
Սիկուրթալը էօմիւր 260,000,000 »

1828 L'UNION DE PARIS

ՊՈՒՆ ՇԻՐԳԷԹ զաեէթ միւսահա չէրահթ իլէ Թիւրքիատա սիկուրթա գայտ իտէր

ԷՕՄԻՒՐ ՍԻԿՈՒՐԹԱՍԸ տախի միւխթէլիֆ սուրէթտէ վէ խուսուսի էնվէն։

ֆիեաթլա էօմիւր սիկուրթա իտէր։

ՇԻՐԳԷԹԻՆ ՊԱՆԳԱՍԸ «Պանգ Օթթօման» օլուպ, Սթանպոլ Ամբանը տախի Կալաթատա «Պանգ Օթթօման» գարչըսընտա տըր։


)(178)(

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖԷՌԻԱՐ»Ի

## ՔԱՍԻՄ

## ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

ԶԼԻՊ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻՆ ԿԵԱՆԳԷՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ը.

Օրիորդները երբ տուն վերադարձան, տիկին Տագրեան, անոնց երկուքն ալ քովը առած՝ տան ննջասենեակը եկաւ։ Ատրինէի սենեակին կից չքեղ սենեակ մը կար. մէկ երկու ժամուան մէջ առ ժամանակեայ կահաւորումով մը վայելչապէս յարդարած էր զայն տանտիրուհին։

—Ահաւասիկ ձեր ննջասենեակը, ըսաւ. երկուքդ ալ, ինչպէս սրտով իրարու մօտ էք, պէտք է որ բնակութեամբ ալ իրարմէ չբաժնուիք, այս փոքրիկ դուռը հաղորդակցութեան կը դնէ զձեզ իրարու հետ։

Ալիս՝ անմիջապէս համբուրեց տիկինը, ու Ատրինէի ընկերակցութեամբ, աչքէ անցուց ննջասենեակը։

—Ասիկա առժամանակեայ է, յարեց տանտիրուհին, վաղը կամ միւս օր Ատրինէի հետ համասորուդ՝ կը յարդարէք զայն ձեր երկուքին ճաշակով։

—Ո՛հ, ո՛րչափ աշխուժ է, սիրելի մայրս, կը փափագէի որ մեր երկուքին ընակարանն ալ իրարմէ չզանազանուէր ամէն տեսակէտով, մահճակալէն սկսեալ ամէն բան զոյգ գնէիք, հայլին, լուացարանը։

—Ինչպէ՞ս որ կ'ուզէք, աղջիկս, ի՛նչպէս որ կը փափագիք։

Տիկին Տագրեան, օրիորդները վերը ձգելով, վար իջաւ ու գորովալից շեշտով մը բացատրեց տագերն ու ամուսնոյն թէ, երկու աղջիկները ինչ անքակտելի սիրով փարած են իրարու։

—Ի՞նչ ըսեմ, հարսս, հառաչեց Գրիգորեանց, ինչ սրտմաշուքներով մեծցած է Ալիս, չարունակ կարօտը քաշելով սրտանց մէկու մը. ուրախ եմ որ վերջապէս Աստուած պակաց իրեն։

—Հապա Ատրինէ՞ն, պատասխանեց տիկինը ծիծաղելով, խեղճ աղջիկը երբ առաջին անգամ Ալիսը տեսաւ, նախանձեցաւ անոր բարեմասնութիւններուն, բայց հիմա, երբ հասկցաւ որ իր քոյրն էր ան, հոգւով մարմնով փարած է անոր։

—Ճի՛շդ Ալիսին պէս, յարեց Գրիգորեանց քմծիծաղով, անիկա ալ միշտ նախանձով կը խօսէր Ատրինէի նկատմամբ, բայց մեր Յովսէփին նամակն առնելէն ետք, ամէն օր Ատրինէէն ուրիշ մտածում չունէր, ա՜խ, քոյրս տեսնէի, անոր հետ կենակցէի։

—Շատ մի՛ խնդաք որ աչքի չգա՛ք, ըսաւ դերձակուհին, անոնք թող երթան իրարու հետ խօսին, մենք ալ ուրիշ բանի վրայ խօսինք. ինչ ընեմ, աչքս վախցած է, մեր գլխուն եկածները յայտնի են. երեսուն տարիէն ետք միայն իրար տեսնելու արժանի ըրաւ Աստուած։

Թ.

Տագրեանի վաճառատան պաշտօնեաները մեծ իրարանցումի մէջ էին, ո՞վ էր արդեօք Եւրոպայէն եկող հիւրը. եթէ Օննիկ հոն ըլլար, ապահովապէս պիտի ճանչնար Ալիսը։ սակայն անիկա գործով բացակայած էր, միւսներն ալ չուսարած մնացած էին։ Գրիգորեանցի ընկերացող պաշտօնեան ալ առանց բան մը հասկնալու, զանոնք մինչև տուն առաջնորդելէ ետք, վերադարձած էր։

Ուստի, երբ Օննիկ վաճառատուն դարձաւ, ամէնքն՝ ալ վրան ինկան ուրացատրութիւն ուզեցին անկէ թէ՝ ո՞վ էր գեղանի խարտիշուհին ու տարեց Հայը որ աղջկան հայրն ըլլալ կը թուէր։ Երիտասարդը թէեւ ինքզինք կատարելապէս տեղեակ կը ձեւացնէր Տագրեանի գործերուն ու անձնական յարաբերութիւններուն, սակայն պահ մը վարանեցաւ, և իրիկուան՝ տեղեկութիւն մը ստանալու հետաքրքրութեամբ բաթրոնին ներկայացաւ։

Տագրեան, որ ամբողջ ընտանիքին հետ համախմբուած նստած էր, Օննիկի անակնկալ այցելութիւնը տեսնելով.

—Ի՞նչ կայ տեսնենք, միւսիւ, ըբբ Օննիկ։ հարցուց, բայց չարունակ դ-ը-ը-ըսելս կու գայ կոր։

—Շնորհակալ եմ ձեր ընծայած պատիւէն, պատասխանեց երիտասարդը. մտահոգ էի ձեր առողջութեան մասին ու տեղեկութիւն առնելու եկայ։

—Շնորհակալ եմ, միւսիւ Օննիկ, ըսաւ վաճառականը. յետոյ, Գրիգորեանցի դառնալով,

—Մեր միւսիւ Օննիկը չէք ճանչնար անշուշտ, ըսաւ, բայց պէտք է որ ճանչնաք, որովհետև ամէնքս ալ անոր երախտապարտ ենք, անոր հետախուզութիւններուն շնորհիւ միայն զիրար գտանք։

Օննիկ, այս ներկայացումին հանդէպ, համեստութիւն ծախելու ձեւեր ընելով.

—Ներեցէ՛ք էֆէնտի, ըսաւ, ինչո՞ւ այնչափ կարեւորութիւն կուտաք պարզ ծառայութեան մը։

—Ո՛չ, ընդմիջեց Գրիգորեանց, իմ մասիս երախտապարտ եմ ձեզ, միւսիւ Օննիկ։

—Ի՞նչ կ'ըսէք էֆէնտի՛, իրաւ որ կ'ամչցնէք զիս։

—Միւսիւ Օննիկը, յարեց Տագրեան, անառակ որդի... բայց արդեօք սխա՞լ տիտղոս մը...

Գրիգորեանց, տեսնելով որ եղբայրը զուարթ ոճով կը խօսակցի Օննիկի հետ, ինքն ալ ուզելով քիչ մը կատակաբանել.

—Բայց կատարեալ չեղաւ ներկայացումը Յովսէ՛փ, ըսաւ, միւսիւ Օննիկ, ըսիք, անդին չբացատրեցիք։

—Իրաւ որ մոռցայ, միւսիւ Օննիկ, նախկին փոստաբան, խմբագիր, խաղա... և երիտասարդին երեսը նայեցաւ Տագրեան, քահ քահ խնդալով.

—Հիմակուանը ըսէ՛ք, էֆէնտի՛, յարեց Օննիկ. անցեալը անցած է։

—Եւ հիմա, յարեց Տագրեան, մեր վաճառատան ամէնէն սիրուած պաշտօնեան։

—Բայց, եթէ համարձակութիւն տայիք, ըսաւ Օննիկ, պիտի խնդրէի որ հասկցնէիք թէ, որո՞ւ ներկայութեանը պատիւ ունիմ ընդունուելու։

—Իրա՛ւ, թերացայ, ներողութիւն միւսիւ Յովհաննէս-եղբայրս է, Յովհաննէս Գրիգորեանց։

Օննիկ, յանկարծակիի գալով, նկատելով որ զուարճանալ կ'ուզեն երկու մեծաճարուստ անձնաւորութիւնները.

—Ներեցէ՛ք սակայն, կակազեց. Ձեր եղբայրը. Գրիգորեանց էֆէնտի՞ն։

—Այո՛, նոյն ինքը, կը զարմանա՞ք մթթէ։

—Եթէ աղքատ ըլլայիք, պիտի զարմանայի. բայց միլիոնատէրներու համար ներելի է մեկ եղբայրը Տագրեան, միւսը Գրիգորեան ըլլալ։

—Վա՛յ, առաջին տեսակցութեան մէջ քար, հա՛։

(Շարունակի)


ՀԱՅ ՄՆՏՈՒԿՃԻ ՀԱՐՍՆԻՔԻ
## ՍԱՔՍՈՒՏ ԳԸԼԸՃՃԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Էսկի-Զապթիյէ

Ճամբորդներու համար 5 % զեղչ
Ամուրիներու » 10 % »
Աղջիկներու » 50 % »

ՁՈՐՕ ԱՆԳԱՄ ԿԱՐԳՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ